

**Universitat de Barcelona
Facultat de Filologia
Departament de Filologia Catalana**

**EL LÈXIC TORTOSÍ:
HISTÒRIA I PRESENT**

Volum II: Documents escrits

Transcripció dels manuscrits de Joan MOREIRA (1912-1936)

Núms.1430,1431,1432,1433,1434,1435 de la Biblioteca de Catalunya
i d'altres que conserva la filla de l'autor.

Tesi de doctorat presentada per
M.Àngels MASSIP i BONET
i dirigida pel Dr. Joan VENY i CLAR

Gener de 1991

LA CRISIS

Només se'n conserva l'acte segon. No porta data.

ACTE SEGON

5 (Jardí de la casa a on han portat a D.Pasqual. Verja practicable. A l'esquerra porta practicable que dóna a la casa. Butaques de vímen, balancins i algun veladoret. Dreta primé terme, forman pavelló, armes, fusells, destrals...)

ESCENA I

Rufo, Roc, Manuel i Jaume. Multitud armada de forques, fusells, corbelles. Tots detras de la verja menos Rufo que està a la banda de dins...

10 (A l'alçar-se.l telon, se senten crits de ... - No aspenteiges - Vés en oco - Home, mira a on xafes, i soroll propi de gen aglomerada.)

Roc. Calleu hòmens, calleu, no cridésseu per a parlá.

Manel. I tu més soroll que ningú.

Rafel. D.Pasqual descansa. Si crideu, lo despertareu.

Roc. Pero la ferida ha sigut mortal?

15 **Manel.** Mos han dit que està grave.

Jaume. Que s'està morín dien adés.

Manel. Pobre D.Pasqual!

Roc. I com està ara?

Tots. Sí, sí, com està? (Cridan.)

20 **Rufo.** Calleu per Déu. Està milló. No és de cuidado la ferida gràcies a Déu. Ara només necessita repòs.

Roc. I a l'assessino, l'han agafat?

Jaume. Entregueu-mo.l a natros. Ia vorà com no ferirà mai més a ningú. Io.ls hu asseguro.

Manel. Així sigue un jagan l'esmicolarem.

Tots. Mòrigue, mòrigue; Justícia, justícia. Doneu-nos al criminal (Alborot propi de turba anfadada.)

5 **Rufo.** Silencio. Lo criminal és un noi. Es l'aprenén del forasté aquell que mos ha fet l'instalació de la bomba i de la llum.

Roc. Tan si val. Ancara que.l llop sigue menut, si se.l'atrapa, se'l mata, i més si ia ha mossegat. Doneu-mo.!!

Rufo. S'ha escapat. Ha fugit.

Manel. Devia sé.l noi aquell que ha pegat foc a la porta de l'Iglésia.

10 **Roc.** Ia caurà a les meues mans! Pero la ferida no és grave?

Rufo. No, per fortuna. Al punxá lo gavinyet ha topat en la corretja del cinturón, i això ha sigut la salvació de D. Pasqual.

Jaume. San Antoni (Se sèn la campana del somatén i tiros lluny.)

Rufo. Sentiu?

15 **Roc.** Xiquets, lo nostre puesto no és este.

Rufo. Io en nom de D.Pasqual, vos dono les gràcies per vostre carinyós interés. Pronte vo les donarà ell en persona, pues lo metge ha dit que la ferida sirà curada pronte. Ara a cumplí en l'obligació com a bons roqueteros, que.ls revolucionaris ancara no estan vençuts.

20 **Roc.** Cap al Sindicat. Allí tenim la faena ara, o a on hi haigue perill. De frente! Mar!

Manel. I foc sense avisá contra.ls anarquistes que trobéssem.

Jaume. Viva D.Pasqual - Vivaa!

Roc. Viva.l Sindicat - Vivaa!

25 **Rufo.** Guerra sense cuartel als enemics de Cristo i de Roquetes! - Guerra!

Roc. Prou. Avan sempre hasta que no quede un enemic.
(Se'n van en tropell en les forques al coll i les carabines.)

Jaume. (Se requeda i diu a Rufo.) - Aquí ia sou prou gen per a defensá la casa i a D.Pasqual?

Rufo. Sí. En los que som sobrem. Aquí no s'atreviran a vindre. Aneu i ànimo.
 (Tanca la verja. Jaume en conte de marxá en lo glop de gen s'ajunta al grupo que per la part contrària estan forman; Salvadó, que fa esforços per a evitá que Rafel s'atanse a la casa).

ESCENA II

Detràs la verja Jaume, Rafel i Salvadó. Dins, Rufo.

10 **Salvadó.** Atràs, malvat.

Rafel. Que no m'atropellésseu, dic.

Salvadó. Incendiari. Assessino. Aquí no hi posaràs los peus.

Rafel. (Amenaçadó.) Aparta't!

15 **Jaume.** Si.t meneiges faig foc. Qué t'has pensat aquí!
 (Apuntan-li la carabina.)

Salvadó. Si dónes un pas t'arraastro com una garba.
 Atràs! (Alçan la forca.)

Rafel. Cobrá vull. Vinc a que.m paguésseu la instalació del motor i de la llum.
 (Trau la factura i la dóna a Rufo que ha mig obert la verja i han entrat tots.)

20 **Rufo.** (Lligín.) Per colocá.l motor i posá dos braces de fil quatre-cens duros?

Rafel. Dos mil peles, és igual.

Rufo. I tens pit de presentá este conte?

Rafel. Que.l trobeu car?

Rufo. I tan.

25 **Rafel.** A quansevol atre li hauria fet més barato, pero a un lladre com lo teu amo...

- Salvadó.** (Pega cop de força a Rafel.) Lladre lo meu amo?
Mira com parles, sinó despedix-te de la pell, granuja.
- Rafel.** I.l vostre amo és lo protectó de la classe obrera?
Un esplotadó sense antranyes que vol que li facen la faena debades pos
5 no vol pagá a qui li treballa.
- Rufo.** Conta lo just i a l'acte te hu pagarem.
- Rafel.** Lo just és que.l que té, done a qui no té.
- Salvadó.** Que hu done a qualsevol menos a pillastres com a tu.
- Rafel.** No parlo en vós.
- 10 **Jaume.** Acabem. Ia començo tindre los budells refregits de vore.t aquí. Ale, lluny (Aspenteijan-lo.)
- Rafel.** Lladres, lladres.
- Salvadó.** (A Jaume). Jaume, lliguem-lo que no mos mossegue, està rabiós.
- Jaume.** (Trau la faixa per a lligá a Rafel. Va per a.n això i Rafel fuigín diu.)
- 15 **Rafel.** A mi? Lligar-me a mi? (Rafel trau un revòlver i correns tira dos tiros a l'aire.Surten detràs Jaume i Salvadó. Jaume, apuntan, tira un tiro a Rafel que al caure fa que digue.)
- Salvadó.** Xeic, bon blanco.
- Jaume.** Al mig del cap, m'apareix.
- 20 **Rufo.** Un menos.
- Jaume.** M'apareix que.n té prou.
- Salvadó.** Anem a arropegar-lo?
- Rufo.** Dixeu-lo està, ia l'enterrarem.
- Salvadó.** A on anaves tu?
- 25 **Jaume.** Si convé.m quedo.
- Rufo.** No. Pots fé més falta allà dal.

Jaume. (Decidit.) A les tres. (Se'n va. Salvadó torna a tancá la verja.)

Rufo. Qué hi ha per allà dal?

Salvadó. Tiros i bombes i foc i ferits i morts i sang. Del terrat de casa.l borni, los sindicalistes han tirat més tiros que coets en nit de focs. Pero no.ls ha valgut.
5 Los ham fet surtí i la guàrdia civil n'ha fet una cordada.

Rufo. I la bandera? L'hau rescatat?
Quina alegria tindrà D. Pasqual.

Salvadó. (Trist.) La bandera!

Rufo. Qué?

10 **Salvadó.** M'apareix que no la vorem més.

Rufo. Oh! Qué ha passat?

Salvadó. Mira ara ve correns cap aquí Roc. Ell te hu dirà que hu ha vist tot.
(Entra Roc sofocat.)

ESCENA III

15 Dits i Roc

Roc. M'han dit que.l jefe dels sindicalistes volia atropellar-vos?

Salvadó. Bon atropello ha tingut. Com perdigot ferit d'ales i potes l'ha fet caure Jaume en un tiro.

20 **Roc.** Si l'ha mort pijó per a.n ell i milló per a natros, pos ell era lo cap del motí i.l que ha fet robá la bandera.

Rufo. Qué ha passat en la bandera?

Roc. No hu hai acabat de vore, pero...

Rufo. Conta, conta lo que sàpigues.

Roc. Lo noi que l'ha robada i Quico, que per cert ara mateix acaba de caure

mort al carré del Sinyó Rectó...

Salvadó. Un atre menos. Bona peça s'havia tornat per culpa del letriquite forasté... Mira lo que li ha valgut.

Rufo. Digues qué han fet Quico i.l noi?

5 **Roc.** Después de robar-la, d'aquí l'han portada al Centro Sindicaliste. D'allí entre befes, ascarnis, renecs i tiros se l'han anduta a l'atra Societat, que sense sé sindicalista, és lo cau dels més ruins anarquistes, i dels traïdós a l'orde i progrés de Roquetes. Allí la volien bateijá en vi i ampastifar-la de porqueria, pero Ramon...

10 **Rufo.** Ramon? Lo nostre Ramon?...

Roc. Sí. Lo bordet aquell que aquí vau criá. Xeic, quin modo de treballá aquell xicot. Sempre està al puesto de més perill, és un valén, se coneix que està criat per D. Pasqual i per tu. Es tot un home. A res té temó. Gràcies a.n ell avui este poble s'ha estuviat moltes vides i moltes misèries. Ell a tots anima. Es tot un home.

Rufo. I qué ha passat a l'arribá Ramon a la Societat?

20 **Roc.** Pos que al vore.l seguit de tanta gen com duia del nostre Sindicat, no han volgut raons. Com llebres corregudes per galgos han fugit canal avall. A l'arribá al pont de Valls, d'un hort d'allí la vora ha surtit un en una caixa de benzina, seguramén de les que tenien amanides per a pegá foc a les cases. Allavons, tots ells, sense amollá la bandera robada han pegat camí de la muntanya amun. De repén veig que tiren la bandera a.n terra, destapen la caixa, ancenen mistos i...

Rufo. (Plorós.) I l'han cremada!!

25 **Roc.** No hu puc assegurá, perquè Ramon en este momén m'ha cridat i m'ha enviat al Sindicat, perquè l'han avisat que l'anaven a assaltá. Hai apretat a córrer i Ramon seguit dels nostres han atacat als que anaven a cremá la bandera.

Salvadó. Tan garrida que era.

30 **Rufo.** No és este lo mal. Lo mal és que al cremá la nostra bandera, se cremen les nostres antranyes, cremen los nostres cors, cremen lo nostre honor, cremen lo que més estimem, lo que tots devem plorá (Pausa.)

Salvadó. I al Sindicat, l'han atacat?

Roc. Sí que hu han intentat, pero han fugit més que de pressa, perquè los veteranos que.l defensen tenen més rinyons que més de quatre dels nostres jòvens. Mols d'ells van aná a la guerra dels carlistes i saben quina oló té la pólvora i coneixen lo xiulit de les bales.

5 **Rufo.** Quans n'han degut morí!

Roc. Dels nostres no cap. No tenim més que ferits per ara.

Rufo. I dels sindicalistes?

Roc. Mols.

Rufo. Dels del cap de davan?

10 **Roc.** Dels de la poca roba. Los grassos només servixen per a fé.l farol, o quan hi ha que mascá. Només són bons per a barallar-se per sé presidents i concejals, pero quan se tracta de doná lo pit al perill, fugien cap al port. Fan com lo capitá Aranya, ambarquen als altres i ells se queden a.n terra. I ls desgraciats que paguen lo pato.

15 **Salvadó.** Ia.ls arribarà...

Rufo. Ara.s veu, en lo que passa, si l'amo tenia raó quan dia que la revolució s'atansava i que convenia la unió de tots los hòmens que estimen a Roquetes, i que no s'adormiguessen.

Roc. I mols sibocs se n'hi burlaven. No se'l volien escoltá.

20 **Salvadó.** Per això alguns ia toquen les conseqüències.

Roc. I gràcies que.l Sindicat ha parat lo primé cop que sinó... Pobra Roquetes... A tothom haurien agafat desprengut. (Se senten tiros.)

Rufo. Ia s'atansen.

25 **Salvadó.** Aquí no vindran. (Agafa una escopeta.)

Rufo. Sembla que estan prop, pos.

Roc. Deuen cremá les cases dels tios aquells D.Pere i D.Pau...

Salvadó. D'aquells judios?

Roc. Xeics, sí que hu són.

Salvadó. Que.ls sofrimen, prou mal han fet. Io no.ls aniré a salvar-los, me poden ben creure.

Rufo. I això que dien que a.n ells no.ls arribaria la revolució.

5 **Salvadó.** Que.s xollen.

Roc. Que purguen lo mal que han fet.

Salvadó. Parlan del llop. Mira-te'ls. Ara vénen cap aquí com si.ls haguessen posat una argilaga detràs del rabo. (Apuntan.)
Faig foc?

10 **Rufo.** No, Salvadó.

Roc. Ells tenen la culpa de tot.

Rufo. D.Pasqual no mos perdonaria mai. Prou càstig tenen si.ls han cremat les cases. (Assorats, entren com a bales D.Pere i D.Pau.)

ESCENA IV

15 Dits D.Pere i D.Pau.

D.Pau. Ausili.

D.Pere. Salven-mos.

S.Pau. Amaguen-mos. Mos perseguixen.

20 **D.Pere.** (Dixan-se caure assentat a un banc) Estic horrorisat. Foc, sang, destrucció. Oh quanta sang! Sang per tot arreu.

D.Pau. Malvats! Desagraïts. Los nostres mossos guiats pel nostre carraté anaven davan. Ells han sigut los que han pegat foc a la casa. Tan que hem fet per ells! Com mos hu han pagat.

25 **D.Pere.** Arruïnats. Mos han arruïnat.

Rufo. Vostés s'han arruïnat.

D.Pau. Sense cap amic. Sense defensa de ningú. Sense arrimo ni amparo. En tanta gen a qué hem dixat dinés.

Salvadó. Ara cullen lo que han sembrat.

5 **D.Pere.** I natros que mos burlàvem de D.Pasqual.

D.Pau. Ara hu paguem.
(De dins D.Pasqual crida: - Rufo! Rufo!! Surt D.Pasqual apoiat a un bastó.)

D.Pere. D.Pasqual!!

D.Pau. Ampare-mos!

10 **Rufo.** A on va? (Entre Rufo, Roc i Salvadó assenten a D.Pasqual a una butaca.)

ESCENA V

Dits i D.Pasqual

D.Pasqual. Vostés aquí?

15 **D.Pau.** Sols en vosté confiem.

D.Pasqual. En qué.ls puc sé útil?

D.Pau. Defensan-mos contra la xusma. Han incendiat les nostres cases i volen rossegar-mos. A cap puesto hem trobat amparo.

D.Pasqual. Com s'han escapat?

20 **D.Pere.** Un obré, un jove que.m sembla haver-lo vist anys arrera a.n esta casa, mos ha salvat, exposan la seua vida. Saltan per entre les llames, ha fet astelles la porta del corral per la que hem fugit, puguén arribá hasta aquí per consell d'ell.

D.Pau. Gràcies al valor i a la caritat del jove Ramon...

25 **D.Pasqual.** Lo meu Ramonet... Alabat siga Déu, (Se sen un pito molt prop. Roc i Salvadó surten detràs la verja i miren.)

- Salvadó.** Veus?
- Roc.** Sí, és lo que adés hai adosat. Lo catalanot aquell que va a gatameus.
- Salvadó.** No li has tocat de ple.
- Roc.** Anem que ara no mos fuigirà.
- 5 **D.Pasqual.** Qué passa? A on van? (Se'n van correns.)
- Rufo.** No res. Han degut vore algun llop. No.s preocupe.
- D.Pere.** Massa raó tenia D.Pasqual a l'avisar-mos.
- D.Pau.** I mo.n burlàvem
- D.Pere.** Ara fóssem a fé, d'atra manera obraríem.
- 10 **D.Pasqual.** Per a l'arrepentimén sempre és hora. Tot tems és bo per a començá a obrá bé.
- D.Pau.** Per desgràcia lo perdut no hu recobrem.
- D.Pasqual.** Per mol que haiguen perdut, los queda l'ànima que ancara poden salvá.
- 15 **D.Pau.** Gràcies que per casualitat portava això damun (Trau la cartera i gros feix de billets de 1.000). Hai salvat 200.000 ptes. Una misèria.
- Rufo.** A 40.000 duros ne diu una misèria, vosté?
- D.Pau.** Comparat en lo que tenia i que no recobraré, veigues. En un momén m'han robat lo fruit de 20 anys de treball.
- 20 **Rufo.** Digue-hu sense ambuts. En un momén li han robat a vosté lo que vosté ha robat en 20 anys. Això volia dí, no?
- D.Pasqual.** Rufo!
- D.Pau.** Té raó Rufo, D.Pasqual; té raó, no li malde.
- D.Pasqual.** Bona senyal és que vosté regonegue havé obrat malamén. Es d'esperá que Déu s'apiadarà de vostés i alcançaran lo perdó.
- 25 **D.Pau.** Si salvo la pell, juro sé un altre. Qué m'aconsella D.Pasqual? Qué puc

fé per a demostrá que...

D.Pasqual. No és esta ocasió per a rebre consells. La impressió de terror que ls domina en estos momens los faria dí que sí, a lo mateix que diran, qui sap, que no, en quan passe la tempestat i renaixque la bonança. Es prudén esperá.

5 **D.Pere.** No, no D.Pasqual. Aconselle-mos.

Rufo. No.ls ha aconsellat mil vegades? Tots los consells se conclouen en un: siguen hòmens honrats. Vale aquí.

D.Pere. Que no hu hem sigut honrats?. Mai hem estat a presili.

Rufo. Bo! Com si als presilis hi estessen tots los que hu mereixen.

10 **D.Pere.** Eh? Qué vol dí això?

D.Pasqual. Rufo! Rufo!

15 **Rufo.** Per més que vosté.m face callá, vull rabentá d'una vegada. Sí, sinyós. Si.s cumplien les lleis, vostés i mols com vostés arrastrarien lo grillet. Vostés és veritat que no han surtit mai, que io sàpigue, a les carreteres trabuc en mà, a robá les diligències, pero vostés no.m negaran que a l'amparo de la carta de gràcia i del sistema, per cert, ascandalós, han arruïnat als desgraciats que han caigut a les
20 que tal obren, com les lleis són fetes com l'aixàrcia, sempre hi han peixots vius que com vostés s'escapen per malla, pero això no vol dí que a les lleis no hi haiguen faltat, això no vol dí que no haiguen mereixcut més que presili, han merexcut garrot. Hors, muntanyes, planes, cases, dinés, tot tot lo que tenen veiguen com hu han adquirít i (a D.Pere.) per culpa de la seua maldat, aquella pobreta
25 viuda...

D.Pere. Rufo!

Rufo. I la desgraciada filla de la impedida...

D.Pere. Calla!

Rufo. I la...

30 **D.Pasqual.** (Fén un gran crit.) Prou!!

Rufo. Callo, pero que no mos vinguen parlan-mos d'honradés. Per la honradés

dels que són com vostés, ara aspetega l'incendi pel poble, córrer la sang arreu i s'aixampla la desgràcia igual que reguerall de pólvora.

D.Pasqual. Prou, Rufo.

5 **D.Pau.** Dixe.l D.Pasqual. Dixe.l, que cada una de les seues paraules són martellades a les nostres conciències adormides. Dixe.l que lo que mos diu són botons de foc, que si bé arranquen ais de doló, curen les mortals ferides.

Rufo. Pregaré a Déu per a qué.m done l'alegria de vore.ls baratats.

10 **D.Pau.** (En arranque. Trau la cartera i donan-la a D.Pasqual diu.) Prengue D.Pasqual, prengue. En lo que.m queda que és lo que vaig heretá de mos pares, tinc prou. Prengue i face'n lo que vulgue. Es part de lo mal adquirít.

15 **D.Pasqual.** (Retxasan la cartera.) No D.Pau, no. No puc aceptá per més que celebre lo seu arranque. Si persistixen en esta bona disposició vaiguen en busca del confessó. Li obrin de bat a bat les portes del cor, i ell que és metge que pot ordená per al seu mal, receptorà. Per la meua part quan sirà hora, ia.ls diré lo que.m sembla que podrien fé per a reconquistá un puesto a la categoria d'hòmens profitosos a la societat.

D.Pere. Si pot sé, face-mos treballá al seu sindicat. Veiem que és institució útil i salvadora.

20 **D.Pasqual.** Això rai. Per a tots hi ha faena. Per desgràcia, no abunden los hòmens abnegats, disposats a treballá en entusiasme, per lo que vostés diuen institució salvadora.

D.Pau. Avui tenim la prova de que hu és.

25 **D.Pasqual.** Pues falta mol a fé a pesá de lo mol que hi ha fet. Per les circumstàncies del poble, lo nostre Sindicat avui és solsamén agrari, perquè com sabeu, per cada menestral, per cada obré d'ofici, hi han cen pagesos. Pero això no vol dí que a.n estos obrés, que hi han que no perteneixen a l'honrada classe pagesívola, lo Sindicat los vol dixá desamparats. Lo sindicat vol tindre'ls dins d'ell, vol treballá pel seu perfeccionamén moral i material. Vol contribuí a la seua educació. Vol defensar-los també de les grapes dels explotadós.

30 Lo meu somi, que demano a Déu sigue pronte una realitat, és la creació d'una bolsa de treball, en la que.ls obrés hi troben, no sols jornal, sinó bon jornal, i drets a lo que per natros està establert i ia en marxa. Contra.ls meus intens, lutxen alguns, que en lo sindicat no hi veuen més que.l mig de comprá abonos i comestibles baratos i vendre.ls fruits més ben venuts. Alguns d'estos pensen que
35 a.n això queda reduída la missió del sindicat catòlic. No, lo Sindicat així siria

només que un negoci, i el Sindicat catòlic no és això. Lo Sindicat catòlic és catòlic i fomen d'interesos lícits i respectables, pero també és escola a on s'ensenya i practica lo San Evangeli. I l'Evangeli mos mana tractá a tots com a germans. I els obrés són germans nostres, los desgraciats són germans nostres. I hasta aquells
 5 que el sindicat sols lo vulguen mirá baix del pun de vista de l'egoisme, s'han de convénce de la necessitat de no desampará als pobres i als obrés; perquè si el sindicat catòlic no els acullix i organisa per a Cristo, per a l'ordre i per a la pau i per a l'amor los acullirà i organisarà lo Socialisme, lo Sindicalisme i l'anarquia, per a l'odi, per a la destrucció, i per a Satanàs; i l'obré, emborratxat per les
 10 ardentes i exaltades predicacions dels ruíns, és capaç de tot. Ia hu veieu en lo que avui està passan, són fieres sedegoses de sang i de ruína, i això que este poble no és dels més pervertits, encara.

D.Pau. Sí, sí, face-mos treballá en esta gran obra i li prometem que en entusiasme laborarem, confiats en que Déu perdonarà tot lo mal que hem fet.

15 **D.Pasqual.** I io els asseguro que si vostés hu tasten voran qué dolç és i agradable lo sé bons, i voran que poc sacrifici costa obrá bé.

D.Pere. En vosté confiem.

D.Pau. A vosté deurem la salvació.

20 (Dins Rafel, Roc i Salvadó vénen fets un feix cridan i aspenteijan-se. A Rafel, lo duen lligat. Al sentí los crits de Rafel que va dién.)

Rafel. Me feu mal.

(S'alcen D.Pere i D.Pau, Rufo los diu.)

Rufo. Passen. Passen aquí dins i amaguen-se que no sabem qué pot sé.
 (Entren dins D.Pere i D.Pau.)

25

ESCENA VI

D.Pasqual, Rufo, Rafel, Salvadó i Roc

D.Pasqual. Qué és allò? Qui és aquell ferit?

Rufo. Lo quefe dels sindicalistes.

Rafel. (Braveijan-se.) Maten-me d'una! No m facen patí.

30 **D.Pasqual.** Qué li fan a n est home, Salvadó?

Salvadó. És un llop, sinyó; és un llop rabiós i mos guardem de que mos mossegue.

D.Pasqual. Entren.

5 **Rafel.** Per a qué? Per a sucjetar-me a martiri i vós goçá en los meus sufrimens? A mi.m dien llop pero vos sou un tigre. Mateu-me, mateu-me.

D.Pasqual. Deslligueu-lo i aneu a buscá.l metge. No patixque, germà, que aquí se.l tractarà bé, aquí.l cuidarem i.l curarem.

Rafel. Per a entregar-me a la guardia civil?

D.Pasqual. No.m coneixeu quan dieu això.

10 **Rafel.** Que no us conec? Sou un butxí de la classe treballadora, sou un burgés, un esplotadó del proletariat.

D.Pasqual. Esteu obcecat. Calmeu.s. Senteu.s aquí i descansau.

Rafel. No cal. Si tan m'estimeu, dixeu-me marxá.

15 **Roc.** Tu no marxaràs d'aquí que la revolució no estigue vençuda del tot. Des de que tu no estàs per allà dal, no se senten tiros ni soroll.

20 **Rafel.** (En ràbia.) Perqué són uns covards, uns gallines, uns traïdós; mala negada facin per mar i per terra de dia i de nit i sempre. Pero ia me la pagaran i més que tots, lo vostre Ramon. Aquet és lo que m'ha fet fracassá tot lo meu plan. Ah lladre, t'haig d'arrancá.l cor de mica en mica hasta que.t quedis sense alé.

Rufo. Hu veu? I ancara vol perdonar-lo?

D.Pasqual. Sí. Déu hu mana. Perdona i seràs perdonat.

Rafel. Doncs a mi no necessito que ningú.m perdoni ni jo vull perdoná ningú. Vós dieu que.m voleu?

25 **D.Pasqual.** Com a un germà que.m sou, fill meu.

Rafel. Doncs, pague'm això i deixe'm aná. (Allarga la factura.)

D.Pasqual. (Lligín.) És lo conte de la faena que m'hau fet?

Rafel. Sí, senyó. Ia hu veu 2.000 ptes.

Rufo. Ia hu veu 400 duros. Un robo, un verdadé robo.

Rafel. Això és un robo. Lo que feu los burgesos és robo. Valtros robeu a l'esplotar-mos.

5 **D.Pasqual.** Crec no haver-lo esplotat per a res io a vosté. Es injusta esta acusació. Pero.l perdono.

Rafel. Me feu fàstic en tan de perdó. Calés. pagui'm la factura. Calés vull, lo demás són romanços.

Rufo. Conta.l just i te se pagarà al momén.

10 **D.Pasqual.** Lo pressupost que va presentar-me no era esta cantitat de la factura.

Rafel. Doncs són 2.000 peles, si voleu pagueu i sinó... també.

Rufo. Això és un lladronici.

Rafel. Los lladres hu sou vatros que us negueu a pagá lo meu treball.

D.Pasqual. No.m nego a pagá pero...

15 **Rafel.** Pero no.m pagueu. Lladres. Lladres.

Roc. (Amenaçan-lo en la culata de l'escopeta.) Si tornes a maltractá a D.Pasqual, t'acabo de trencá.l topí.

D.Pasqual. Roc!!!

20 **Rafel.** Covards. Podeu está orgullosos de l'atropello i tot per a engullir-vos la meua suó.

D.Pasqual. Paga-li, Rufo.

Rufo. 400 duros? Io li hai de donar 400 duros a.n este incendiari assessino, gos i maltrabaca? Mai.

D.Pasqual. Dóna'ls-hi mano.

25 **Rufo.** No.ls tenim a casa. No hu sap?

Rafel. Embustero!!! (En sanya.)

Rufo. (Contesta a l'insul en una forta bufetada.) A mi això no me hu ha dit cap naixcut.

Rafel. (Salla de gavinyet i s'avalança damun de Rufo dién.) Mentres alena lo llaó.s defensa.

5 **Rufo.** (Repelín en violència l'agressió, abraçat a Rafel contesta en veu sofocada per la justa còlera.)

Los llaons són nobles. Tu ets un tigre traïdó i aquí.ls traïdós no hi tenen la vida.

10 (Quadro del dos que.s barallen i.ls atres que.ls despartixen. En este momén se senten tiros i crits lluny. Rafel desfén-se violentamén dels que l'aguanten diu.)

Rafel. Ia estan aquí.ls meus. Ia era hora. Vós no m'heu volgut pagá la factura en pessetes, no tardaré mol en cobrar-me-la en la vostra vida. (Se'n va correns. Acció de seguir-lo tots pero un gran crit de D.Pasqual los fa aturá.)

15 **D.Pasqual.** Dixeu-lo aná. Que vaigue en nom de Déu. Les bravates no us facen temó.

Roc. Pero no estarà de més que estéssem preparats. (Repassa l'escopeta. Rufo i Salvadó-n prenen un atra, a D.Pasqual li diu Rufo.)

Rufo. Entre. Entre dins D.Pasqual que.l tumulto s'atansa i no està per a.n estos trots vosté.

20 (Crits fora de -Este, este és lo que mos ha robat la bandera. Mateu-lo, -Mateu-lo. -Mòrigue-Incendiari-Bandido-Traïdó-Pillo-Fora-Mateu-lo -Que torne la bandera. -Rossegueu-lo. -Que digue a on està la bandera. Això que.s digue tot sense preocupar-se que s'entengue bé, més que lo que fa referència a lo de la bandera.)

25 (Rafel entra atropelladamén, cau al peus de D.Pasqual aterrorisat, s'agafa als seus ginolls dién... Mentrestan los de fora: Sí, sí, aquí ha entrat.)

ESCENA VII

Rafel. (Agafat als ginolls de D.Rafel i aterrorisat.)
Ampara'm!!!

Salva'm.

D.Pasqual. No tingue temó! Assossegue's! Calme's!!!

Rafel. Me volen matá. Me perseguixen de prop. Sen? Sen?

D.Pasqual. Calme's que io.l salvaré (Cridan.) Rufo! Roc!! Salvadó!!! Correu fora i dieu als amics que se'n vaiguen que aquí no tenen res que fé.

5 **Rufo.** Pero és que.l vol salvá?

D.Pasqual. Feu lo que mano, si no hi aniré io ancara que la ferida me se torne a obrí.

Rufo. (A Roc i Salvadó.) Anem, anem, que si no hi perdrem. (Se'n van. Als pocs momens diu Rufo als de fora, cridan.)

10 L'amo diu que vo n'anésseu que aquí res tenui que fer-hi. Que vos agraix lo vostre interés.

ESCENA VIII

D.Pasqual, Rafel, D.Pere i D.Pau

Rafel. (Tremolan, en lo cap entre les mans, arrupit.)

15 **D.Pasqual.** Calmeu.s, lo perill ia ha passat. Assossegue's que ia està en salvo.

Rafel. (S'alça i va cap a la verja; mira, surt fora. Los crits s'allunyen. Torna dins i ferésteu diu.)

Ia se'n va la llopada famolenca de la meua sang. Covards. Malvats. Han d'ajuntar-se mil per a vindre'm a matá. Ah, la meua venjança serà terrible.

20 **D.Pasqual.** (Compassiu.) Ancara no voleu obrí.ls ulls? Ancara no voleu vore que este mal rato, estos perills vo.ls hau buscat vós mateix alçan als pobres obrés que s'han cregut les vostres predicacions, portan-los a cometre excessos que fan justa la represàlia? Per Déu, fill meu, alceu la vista al cel i penseu que hi ha un Déu que mos mira i que premiarà o castigarà los nostres actes per oculs que siguen.

Penseu que la sang per vostra culpa derramada clama justícia.

Rafel. També.n demano io de justícia contra.ls burgesos que són causa de que natros acudiguéssim a la revolució. Dixeuh-me marxá. Doneuh-me roba per a disfrassar-me. Hi ha algun camí pel qué.m pugue escapá sense perill de caure en mans d'estos tigres rabiosos?

D.Pasqual. No. No hi ha redemció. Veniu, veniu que vos donaré lo que.m demaneu, i així com vos ensenyaré lo camí per a qué vos salvésseu de les justes ires del poble de Roquetes, voldria també ensenyar-vos lo camí de l'arrepentimén que vos portés als peus de Déu.

10 (En pena s'alça D.Pasqual; va cap a la verja per a vore que ningú destorbe la salvació de Rafel. Mentrestan este ha pres de la reserva d'armes que hi han visibles una grossa destrala i se l'amaga detràs. Dién.)

Rafel. Oh quina sort la meua si al marxá puc lliurar a la causa obrera d'un enemic tan poderós com este.

15 **D.Pasqual.** (Torna i diu.) Passe germà, passe dins a la casa que...

Rafel. Passeu vós. (Al girar-se D.Pasqual, Rafel alça la destrala. A l'aná a pegá destralada D.Pasqual se decanta com pel doló de la ferida que té; això lo salva perquè la destrala pega contra la porta. Al momén surten de dins D.Pere i D.Pau. Este aguanta vilolentamén a Rafel pels dos braços mentres D.Pere crida a la verja crits de "Socorro, Socorro, Socorro". Rafel se desfà dels braços de D.Pau i va a fuigí al momén que entren Rufo i Salvadó. Rafel en un bramit de ràbia diu.)

Rafel. Pas!!! (Rufo i Salvadó lo dixer passá pero surtín detràs en les ascopetes a la cara. Diuen alhora.)

Rufo i Salvadó. Foc i al cap (Disparen i.s veu caure mort a Rafel.)

D.Pasqual. Qué hau fet?

Rufo. Justícia (Quadro. Fora crits de "Victòria Victòria!!!" Roc, correns i sofocat pero mol contén, diu.)

Roc. Ara... La bandera... Ara la duen... Ia duen la nostra bandera.

30 **D.Pasqual.** Alabat siga Déu.

Roc. Ramonet... ell... ell.

D.Pasqual. (Cau aginollat i alça ls ulls al cel com elevan fervorosa pregària.)

Roc. Ramon. Ell, ell tot sol l'ha rescatat. L'han ferit pero l'ha salvada. La revolució està vençuda. No queden enemics. Tots los anarquistes han caigut morts, ferits o presonés.

5

(Ve'l glop de la gen; quanta més milló.)

Manel. Viva'l Sindicat -Vivaaa!!!!

Jaume. Viva Roquetes -Vivaaa!!!!

Rufo. (En transport de joia i fen un gran crit.) Aquí està la bandera.

10

(Entre frenètics aplaudimens entra trinfanta la bandera portada per Ramon que ve tot espenjollat i en un braç en cabestrillo.) La bandera roija dels socialistes la porten rossegan pe.n terra. A l'aprenén lo porten agafat pels dos braços per a que no fuigüe. Estudie's bé.l quadro, per a qué la visualitat sigue bona. D.Pasqual s'alça i abraça a Ramon i besa a la bandera i ploran d'alegria diu.)

15

D.Pasqual. Fill meu, Fill meu!!!

Ramon. Pare!!! Aquí la retorno triunfan i gloriosa. Humillada un momén pels iniquos, Déu s'ha servit d'estos bons amics i del vostre fill per a qué la rescatéssem. Si en la sang derramada gustosamén hi voleu vore la mostra del meu verdadé arrepenimén, pare, vos demano que.m perdonésseu los meus Descarrios.

20

D.Pasqual. Fill meu, fill meu!!! (Lo torna a abraçá.)

Ramon. I a vatros també vos demano que m'otorgúesseu lo vostre perdó, pel mal exemple que en la meua ingratitud i criminal procedí vaig donar-vos. Olvideu, vos prego, lo mal que hai fet i ajudeu-me a alcançá de Déu la gràcia de l'arrepenimén. Io procuraré fer-me digne de l'apreci i estimació de tots. Io prometo no separar-me mai més de davall dels plecs d'esta santa bandera.

25

Roc. Des d'avui que sigue ell nostre abanderado.

Tots. Viva, viva la nostra bandera. En ell morirem per a defensar-la.

Manel. Això i més mereix la nostra bandera. Bandera que per sé espanyola és immortal. Ella mos recorda les glòries de nostra pàtria; ella vincula la continuïtat de la raça; ella és lo depòsit; ella és l'arxiu de les nostres alegries, de nostres penes, dels penosos esforços i de les conquestes dels nostres avanpassats.

30

Al tremolá este gloriós panyó sos plecs al ven, s'espargixen ancara gotes

fresques de la sang de nostres màrtirs per Déu derramada i per la Pàtria; proclama los heroïsmes populàs contra ls invasós. Ella és la veu dels patriotes des de Pelayo i Agustina d'Aragó i des del Cabo Noval hasta l'humil dels més humils obrés assassinats traïdoramén pel punyal sindicaliste, lo tirano més vil que en sa inmundada planta ha trapijtat la gloriosa terra de nostra Pàtria.

5
10
15
20
És ella llavó de cavallés. Per ella mor lo militar. Per ella sacrifica lo savi los seus desvellamens. Ella inspira als artistes i dóna fecunditat als inventós, i per ella suspira l'emigran i per tu, oh sagrada bandera! per defensá la teua dignitat, per aumentá.l teu llustre, lo teu honor, la teua glòria, estem disposats a morí en la rialla als llavis. Per sé espanyola, t'adorem bandera sacrosanta, i per sé la del Sindicat mai te regateijarem sacrifici ni penalitat, ni molèsties, ni la nostra sang si és precisa. (Tots: "Bé, Mol bé." Aplausos.)

15
20
Lo cor Sagrat de Jesucrist ocupa lo puesto d'honor de la nostra bandera. Ell diu al món que Ella representa l'obra d'amor del Sindicat. Ell diu que.l Sindicat és obra de pau i de progrés. Obra que, com totes les humanes, tindrà les seues imperfeccions, pero tu, oh bandera, agruparàs baix tos plecs a tots los hòmens de bona voluntat per a qué en los seus treballs, en los esforços de tots, en lo sacrifici de tots, féssem del Sindicat una obra perfecta, en lo que càpigue, no paran hasta conseguí que al Sindicat, lo pobre hi trobe consol i l'obré justícia i caritat, los propietaris solidaritat i companyerisme i reciprocitat en tots los momens d'apuro.

En tu hi veiem bandera gloriosa lo sol esplendorós i sense eclipses del més pur patriotisme, del que irradia poderosa corrén inextinguible que encén lo cor dels que tu guies, en amor a Déu, amor a Roquetes, amor a Catalunya, i amor a nostra estimada Espanya. (Crits de Viva Espanya!!!)

25
En ta bandera gloriosíssima, bandera estimada hi veiem la fon de nostre san orgull catòlic. Tu dus escrites en tos plecs les santes pàgines de l'Evangelí. En tu adaprenem a tindre temó a Déu i a estimá al pròxim.

30
L'or i la sang dels teus plecs gloriosos són per a natros bandera santa, ensenyança contínua de que les riqueses de la terra si no van embolcallades en la sang del sacrifici són riqueses estèrils, pues no servixen per a conquistá la única glòria que fa feliços als homes, la que s'alcança i.s conquista al preu del sacrifici voluntari, del sacrifici de la caritat.

(En solemnitat entrega la bandera a D.Pasqual que, tremolan, la pren i la besa. Arroplega la bandera roija i diu.)

35
D.Pasqual. Germans, fills de la noble ciutat de Roquetes. Esta és la bandera arrevatada avui a l'enemic. Esta és la badera símbol de ruïna, de mort i de sacrilegi. Esta és la bandera que ensenya als nois a convertir-se en hienes sanguinàries. (Agafan i soltan a l'aprenén que s'ascapa.)

5 Esta bandera triumfa tan sols quan la nostra.s queda sense defensós. Si esta arriba a tindre mols seguidós, la nostra caurà deshonrada i vençuda. La victòria d'esta, en tot lo que simboliza, és la mort de la nostra en tot lo que representa. Si esta venç, és la mort la que venç, és Satanàs lo que triumfa i si és la nostra la victoriosa, lo seu triumfo és lo triumfo de Cristo, és lo triumfo de l'amor, és lo triumfo de la glòria, lo triumfo de la pau, lo triumfo de la verdadera prosperitat.

Aquí teniu les dos banderes. Esculliu!!!!

10 **Roc.** (D'una revolada pren la bandera roija, l'asguinza i la pateija dién.)
Veieu lo que escullix lo Poble de Roquetes, i... Escolte lo que contesta... Poble de Roquetes. Jures estimá, honrá, defensá i si és precis morí per la gloriosa de nostre Sindicat?...

Tots. Jurem!!!

15 **D.Pasqual.** Déu vos hu premiarà. Déu encendrà en los vostres cors la llama viva de la caritat, fon eterna d'amor, de ditxa, de pau i de prosperitat verdaderes. Avui. Avui comença Roquetes a sé gran.

VIVA ROQUETES. VIVAA!! VIVA LO NOSTRE SIDICAT! VIVA!!
VIVA LA NOSTRA BANDERA! VIVAA!!!!

20 (D.Pasqual s'abraça en Ramon. D.Pere i D.Pau en Rufo i tots suplujats per la bandera van desfilan mentres cau lo telon. Aspai.)

QUI NO GUARDA QUAN TÉ, NO MINJA QUAN VOL

Qui tot s'hu minja alhora...

- Xiques! Sardineta fresca!
Mire-vo-la, ancara salta!
A la vivó! Cosa rica!
- 5 - I a com mo la peses, Cuana?
Baixa.l plat, prendeta meua,
per a tu avui a xixanta.
- La Grenyes no fa mig.hora
me l'oferia a coranta
- 10 - Sardina de bollonera,
que regalada surt cara.
- No, Cuaneta, fresca i bona,
com la que tu portes, mana.
- 15 - Fuig d'aquí nassos d'angüen
Aposta.m faig fé l'aixàrcia
per pescá la sardineta
per això a mi.m surt triada.
Qué.t peso a mija pesseta?
- 20 - No sinyora, no, a coranta
no puc gastá un cèntim més
no me hu permet la butxaca.
- 25 - Io faré cap a San Boi!
M'ha entrat la mala astrugància...!
Baixa.l plat, cicaterota,
ia.t dic io que faràs casa,
per cinc cèntims ets capaç
de replicá una semana.

- Sí, sí, pots aná estiran
 més los peus que la flassada,
 que.ls glapits se sentiran
 des de Caro al Coll de l'Alba.
 5 Àdhuc apriman-hu tot
 mai puc, de la semanada
 astuviá.l que io voldria
 per pugué en tranquila calma
 mirá al dia de demà;
 10 car si un quan té, no guarda
 si cau en necessitat
 tan si val, la passa magra.
- "Qui dia passa, any empeny!"
 Lo que vosté vulgue Cuana
 15 hasta.ls que viuen de renda
 si no gasten en catxassa,
 no saben de qué fé mànigues
 si arriba una mala anyada.
- En això la raó.t sobra,
 20 car seguix sempre una flaca
 a una gorda, i si d'esta
 te'n fas una fartallada
 i no.n guardes ni un pernil
 quan ets al tems de la flaca
 25 és fàcil que ni llicsons
 trobes per omplí la panxa.
- Pot creure'm sinyó Cuaneta
 que.l que.m té més conturbada
 30 és lo pensá en si algun dia
 teníem una desgràcia.
 Com podríem desaixir-mo.n
 si al raconet de la caixa
 no hi guardava una ahorrets?
- De desgràcies ningú.n parla
- 35 - És que sense parlá arriben
- En tot tens raó tu, mana.
- Per això quan estem bons
 hem de mirá com se gasta

i hem d'omplí la vidriola
 un poquet cada semana
 "Si volem viure tranquils,
 hem d'ahorrá Sinyó Cuana"

5 - Xiques!... Dau-los dos cadires...!

- Per qui hu dius això, Ratada?

- Per qui hu hai de dí? Per vatros
 que esteu petan la xarrada
 fa hora i mija aquí dretes
 10 "martxitan-vos" i això és llàstima,
 i hu sento per la sardina
 perquè la vendràs baldada.

- A tu sí que.t baldaré
 si.t poso damun la sarpa.
 15 Baixa, baixa, morros d'orgui
 mal pagadora, bagassa,
 sota de bastos, garrons,
 muixell, pengerolls, marfanta.
 Més valdria que.m paguesses
 20 los llangostins, llepolanda,
 i no.t poseses en atri,
 ni anesses de casa en casa
 passen lo plec, mandaülera...
 Ia està al carré la Ratada.
 25 Ha baixat repapillenta
 bufan, tota desgrenyada,
 anenyan tots los quixals
 i un puny que sembla una maça.
 Juana dixa la panera,
 30 pren un pes de la balança,
 s' enxufen, asbufegan
 i... ia la tenim armada...
 Monyos a l'aire, xillits,
 surses, pessics, saragata,
 35 corredisses de la gen,
 la sardineta escampada,
 orelles sense botons,
 la panera trapitjada,
 ulls de vellut, roba a trossos,
 40 nassos a la funerala
 i una col.lecció de ditxos

- que Déu me'n guard de copiar-la,
tots coens com a pestetes,
pudens com boixa de bassa,
trinxadós com a destrals
5 asquellés com la dolsaina...
Apareix un polisson...
s'ha apagat la foguerada
sols queden de la trifulca
la sardina rebregada,
10 metxes de pèls arrancats,
los blaus que s'han fet al mapa
i ls ressalats comentaris,
que la gen a l'aire llança.
Xica tu, com ha sigut?
15 Pos vamà que la Ratada
que és pijó que.l salfuman
que tot lo que toca taca,
des de dal de la finestra
ha maltractat a la Cuana,
20 perquè parlava en Ramona.
Com la Cuaneta no és manca
ni te cap pèl a la llengua,
s'ha ancorat en la Ratada
i li ha dit hasta les pressures
25 dixan-la sense paraula.
Li ha reclamat un deute
no l'ha dixat d'arrastrada
pos fa aná a l'home en vergonya
i está arruïnan la casa.
- 30 - I això és molta veritat
ella sols pensa en gastar-la.
Llepolies, perifollos...
- I compra.l milló de plaça
- Ella no replica mai
35 lo que li demanen paga.
Si.l seu home.n guanya trenta
ella.n malgasta cinquanta,
i quan tí algun capurutxo
tan si val, si no hu té hu ampra.
- 40 - Que no pensa en lo demá?
Si ara que l'home li guanya

no pensa en fé algun ahorro...

- Si que estàs ben aguiada,
 ella fa com los gitanos,
 tans com n'hi entren se'n gasta.
 5 Per a.n ella sols hi ha avui...

- Adés me dia l'Angapa
 que fa un any va está dolén
 lo seu home en la quartana
 i ancara deu lo sofate
 10 que va pendre a la farmàcia.

- És una gran sinvergüensa

- Lo que és una pierde casas

- I.l seu home?

- Pobre Quico!
 15 Ell a palisses la balda
 mes no n'aixirà a una vora,
 si un bon dia no la mata.
 Tan bé com se hu passarien
 si ella volia sé un atra.

- Mentrestan Quico treballe
 20 bé, pero si se li acaba
 voràs jamecs.

- A captá

- O pijó, a bé que vaiga
 25 ha d'acabá malamen,
 pues si quan un té, no guarda
 només cullirà badalls
 i tranyanes a la panxa.
 Hem d'ahorrá manes meues,
 30 l'ahorro les cases salva.

- Hi ha qui no hi creu en l'ahorro

- Deu sé algun poca sustància
 algun ximple, algun talòs
 per l'istil de la Ratada.

- Hi ha qui no pot ahorrá

- Això és una gran patranya.
Tothom pot fé un raconet
hòmens, dones, la quitxalla,
5 gen de carrera, pagesos,
treballadós, tothom, vaiga.
Sinó, dis-me tu mateixa,
les dos venim de la plaça,
hem comprat cigrons, verdura,
10 fruita, carn... i una anciamada.

- L'hai comprat per a la xica.

- Pero com no està malalta
en l'anciamada la vicies,
i l'has gastat malgastada
15 una perra grossa al menos
que podries ahorrar-la
tiran-la a la vidriola.
I avui deu de l'anciamada
demà deu del *pan de leche*
20 l'atre deu d'una panada,
al cap de l'any són mols deus
que al raconet de la caixa
te'ls trobes arroplegats
sense que t'haiguen fet falta.
25 I lo que t'hai dit de tu
puc dí d'aquella i de l'atra,
pues tots malgastem al dia
algun ral sense sustància,
perqué sí, perqué és la moda,
30 perqué som com la Ratada,
que noensem en demà
noensem que la desgràcia
i.ls apuros entraran
les portes de nostra casa.
35 És clá que és un sacrifici
privar-se de lo que agrada
pero val més patí un poc
quan hi ha salut i.s treballa
ahorran unes pessetes,
40 que a l'arribá la desgràcia
no tindre d'a on tirá mà

per surtí de l'estacada.
Fes lo conte de la vella.
Entre tots són quatre a casa.
Ahorran només deu cèntims
5 per cap i al dia, a l'anyada
trobaràs replegadetes
cen coranta-sis de l'ala,
i als deu anys si bé te hu contes
10 mil quatre-centes xixanta,
això sense.ls interesos
que posan-hu al banc te guanya.
Ia hu veus, de la perra al dia
que astuvies de l'anciamada
15 que per a ta filla compres
pots ben bé plantar-li casa
quan arribe.l feliç dia
en qué l'haigues de casar-la.

- És mol cert lo que diu Cinta.

20 - Io estava feta una bauba,
en ma vida hai pensat.

- Pos hem de pensar-hi mana,
hem de recordá aquell ditxo,
aquella sentència sàvia
25 dels vells, que és gran veritat
i havia d'está gravada
en lletres d'or pels cantons,
pels cafés, a estudi, a plaça,
la gran sentència que diu:
30 "Qui de jove no treballa
i treballan no astalvia
quan és vell dorm a la palla".

JERICÓ SALVAT

O

La trompeta va fé figa.

Humorada en dos actes.

PERSONATGES

MANASSES, rei de Sabarim

CLEOPHAS, sabaté de Jericó

EGLON, vell venerable i patriota insigne de Sabarim

5 SERHON, ministre de la Guerra de Sabarim

HORAM, ministre d'Hisenda de Sabarim

ZABULON, capità de l'exèrcit de Sabarim. (Armat)

HEVI, oficial " " " (")

JEPHONE, sargento " " " (")

10 JAPHIA, cabo " " " (")

FARAM, trompeté de Jericó

DABIR, taverné de Sabarim

EMISARI DE ZABULON. (Armat)

UN ESPIA DE JERICO

15 SOLDAT I. (Armat)

SOLDAT II. (Armat)

SOLDAT III. (Armat)

SOLDATS, SACERDOTS, POBLE, NOIS, ...

Època: 31 anys, 7 mesos i 2 dies després que Josué va parà.l sol.

20 Lloc: Sabarim, prop de Jericó.

ACTE PRIMÉ

L'escena representa un bosc o jardí. Apareixen sentats a.n terra, *modo orientalis*, Zabulon, Hevi i Eglon. A un racó de l'escena dos caixons buits de tabaco que puguen servir de trono al rei.

5

ESCENA I

Zabulon, Hevi i Eglon

Zabulon. (A Hevi.) ¿Com hu has sabut que a Jericó s'ha armat trifulca?

Hevi. Per la criada.

Eglon. Vaiga una canal més neta, per a beure sense escrípol les notícies.

10 **Hevi.** No és estrany que la meua criada estigue enterada de lo que a Jericó passa. Allá té un crio a dida i ahí va aná a dú una botella de denticina.

Eglon. Això són figures d'un atre pané.

Zabulon. I quina mosca.ls ha picat als jericoneus, per a fé la bu declaran-mos la guerra?

15 **Eglon.** Per a mi no és atre que perquè s'han enterat de lo que.l nostre ministre d'hisenda vol fé, i.s moren d'enveja.

Zabulon. Alguna burrada nova?

Eglon. Vol fé feliços a tots. Vol que tots los de Sabarim siguen rics.

Hevi. Vol! Vol! Tantes coses voldria io. Com s'hu arreglarà?

Eglon. Mol senzill. Cada semana regalarà a un ciutadà 100.000 pessetes.

Hevi. Eh? Da on surtiran les misses?

Eglon. De la recaudació de consums.

Zabulon. Bé, home. Que comence per dar-me-les a mi les 100.000 de l'ala.

5 **Eglon.** Ell se'n guardarà. Vol sé ell lo primé de cobrá. La segona semana cobrarà la seua dona, después son fill i quan s'haiguen acabat los torrons, allavons tocará al poble. ¡Este rai, ia.n té prou per a sé feliç en la notícia!

Zabulon. Pos no sirà per això que Jericó mos declara la guerra.

Hevi. Ca, home, ca!

10 **Eglon.** Pos, per qué?

Hevi. Per l'invén del sabaté, que.ls ha posat orgullosos i.s creuen que podran vengar-se de les surres que sempre.ls ham dat.

Zabulon. Qué redimoni ha inventat, lo sabaté ditxós, que tan forts los fa creure i tan ximplets los torna?

15 **Hevi.** Diu que sí que és grossa la cosa. Se tracta d'un xisme que causa efectes desastrosos; fa adormí a qui està prop.

Zabulon. ¿I creuen que natros mos adormirem si estem prop del traste inventat? Pos que no estem curats de la son, natros que no mos adormim escoltan los discursos, més ben dit, los flats oratoris, d'aquell d'Alemania i de Bèlgica?

20 **Hevi.** Sí, manets, sí, diu que fa adormí a tothom. Figureu-vos si tots los de Jericó vénen contra natros i conseguixen adormir-mos, què passarà? Mos degollaran a tots, buidaran lo vi dels nostres cellés; robaran lo gra de nostres sitges, pegaran foc a les garbes de blat de nostres eres, i als boscos de carrasques; no mos dixeran ni un pollastre per a remei i.s vengaran d'una vegada de totes les palisses que des
25 de temps de Josué.ls hem pegat.

Zabulon. ¿Quin sabaté és lo que ha inventat lo xisme terrible?

Hevi. Aquell que hi ha a Jericó al porxe de la plaça de les Granotes.

Zabulon. (Alçan-se, decidit.) Abans de passá.l dia, hauré salvat al meu poble. Abans de que la blanca lluna batxillereige des de les balconades del cel lo que

5 fem natros a la terra, io, Zabulon Calçons, fill de Zabulon Calces, net de Zabulon Calcetins, m'hauré apoderat de l'invén a bones u a males. Per la Pàtria no sols estic disposat sempre a brindá bevén-me sis miges de vi blanc o un quarteró d'aiguardén, sinó que estic preparat sempre per a asllomá algún sabaté apoderan-me si convé, dels seus invens. Andosiau, hasta pronte, que tornan vencedó, portaré la salvació de Sabarim.

Eglon. Adéu, fill meu, que Jacob te beneixca.

Hevi. Avan, company. En tu confia la pàtria. (Se'n va Zabulon decidit rossegar l'espasa.)

10

ESCENA II

Dits i Jephone

Eglon. Quina.n deu dú entre celles.

Hevi. No dixerà de fer-ne alguna de cap de marge.

Eglon. Val mol este xicot.

15 **Hevi.** Si no fos tan borratxo. (Toca.l corn.)

Eglon. Qué vols? (Entra Jephone.)

Hevi. Escolta i calla. (A Jephone.) ¿Has vist cap a on ha pegat Zabulon?

Jephone. Ara me l'hai dixat fén un got a la taverna de Davir.

Hevi. I a l'entrá, qué ha fet?

20 **Jephone.** Ha pegat un rastre de cops de puny a Japhia perquè cridava discutín una jugada de daus.

Hevi. I después?

Jephone. Ha fet mesurá vi i ha convidat tothom.

25 **Hevi.** Has d'averiguá a on ha anat después, en qui ha parlat, en fi, tot lo que ha fet. Iás per als gastos. (Li entrega un calcetí ple de quartos).

Jephone. Hu sabreu tot sense falta, de seguida. (Se'n va.)

Eglon. I bé, que...

Hevi. Res, espera'm aquí. (Se'n va correns.)

ESCENA III

5

Eglon

Eglon. Això sembla San Boi! Aquí si no estan tots boijos, lo fan tots. Lo ministre d'Hisenda, fen burrades per a arruïnar-mos. Lo Rei caçan i dixan fé sense preocupar-se de natros. Los de Jericó mos declaren la guerra perquè un sabaté ha inventat un xisme per a fer-mos adormí. Zabulon, que diu que va a decomisá al sabaté i al seu xisme, comença per aná a la taverna a beure de firme. Este, que
10 marxa, com han vist vostés. No hu entenc. No sé que sirá de natros si Déu no s'hi mira. No sé qué sirà. ¡Ai, pobra pàtria meua! ¡Ai, Sabarim!

ESCENA IV

Eglon. Japhia. Davir i soldats 1er., 2on. i 3er.

15 (Entra Japhia portan agafat per l'orella a Davir. Los soldats lo van espentejan.)

Davir. Ai!!! Ui!!! Que creieu que tinc dipòsit d'orelles de recanvi? Amolleu-me, sinó demanaré justícia al Rei.

Japhia. Ia te la daré io la justícia. ¡Pillastre!

Eglon. (Que sorprés ha estat miran-se'ls.) A qué ve este soroll?

20 **Davir.** Socorro! Que me les arranquen! Sinyó, misericòrdia! No.m pegaries si estava aquí Jephone. Favor!!

Eglon. Vaiga, no les hi arranques. Qué faria un taverné sense orelles?

Davir. Per favor!!

Eglon. Vaiga, amolleu-lo. I espliqueu.s.

Soldat 1. És un granuja.

Soldat 2. En conte de vi mos dóna suc d'aulives.

Soldat 3. La seua taverna sembla una parada de Garvallo.
Mos dóna més aigua que raïm trapitjat.

5 **Japhia.** I fa trapes quan juga.

Dabir. Això sí que no. Io sóc un home honrat, sinyó.

Eglon. Que parle un només, a veiam si mos entenem. ¿Per qué.t volen fé les orelles noves?

Dabir. Veurà, io.ls hai dat xampaina...

10 **Soldat 1.** Mentida!!! Vinagre.

Japhia. Quan Zabulon adés ha vingut a casa d'este a buscá hòmens per a no sé qué vol fé a un sabaté de Jericó, mos ha convidat a aguardén d'herbes. Este granuja s'ha embutxacat los dinés i mos ha dat veneno en conte de lo que Zabulon ha pagat.

15 **Eglon.** ¿Qué hi dius a.n això?

Dabir. Io... io...

Eglon. Bé, vaiga; te val que estem en estat de guerra que sinó ara mateix te feia penjá d'una figuera pel peu esquerre. Vés-te'n de seguida i porta un porró de vi blanc i tres lliures d'aguardén.

20 **Dabir.** Qui paga?

Japhia. Qué vol dí qui paga? Qui paga, si no cumplexes, has de preguntá.

Eglon. Vés, desgraciat, vés, que pago io.

25 **Dabir.** (Anan-se'n i miran de reüll a Japhia.) Me les pagaràs totes juntes, ara t'hi posaré caga-mutxo al vi. Ia voràs si me hu cobraré lo que m'has fet a les orelles. (Se'n va.)

Tots. Passe-hu bé. -Andosié. -Estigue bonet.

Japhia. Salut, Eglon.

ESCENA V

Japhia, soldat 1, soldat 2, soldat 3, Dabir, Jephone.

Japhia. Fem-ne uns quans?

Soldat 1. Prou que podríem jugá als daus per a passá.l rato.

5 **Japhia.** (A soldat 2.) Com estàs tu de xapolins?

Soldat 2. Tres rals i dos perres, tinc. (Trau de dins del casco un mocadó dels més grans i de dins una calça i de la calça un atre mocadó i del mocadó embolicat en quatre o cinc papés los quartos.)

Japhia. Dixa-me'ls.

10 **Soldat 2.** I io en qué jugaré?

Japhia. Ia.t fiaré, home, ia.t fiaré!

Soldat 1. A qué juguem, a bones i males o a pares i nones?

Soldat 3. A pares i nones.

Soldat 1. Sacso? (Menejan lo cubilet.)

15 **Soldat 3.** ¡Au! Saca. ¡Nones!

Japhia. Pares!

Soldat 2. Nones!

Soldat 1. Nones! (Sacsca i tira.ls daus.)

Japhia. Pares! Pagueu, pagueu.

Soldat 2. Te'n faig migé.

Soldat 1. Tornem-hi.

Japhia. Ia tiraré io.

Soldat 1. Com vulgues.

5 **Japhia.** (Agafa.l cubilet i sacsa.) Qué voleu?.

Tots. Pares!

Japhia. Io, nones! (Tira.l cubilet.)

Tots. Pares!!

Japhia. No és veritat. Són nones.

10 **Soldat 1.** Conta: 3 i 2, 5. 5 i 2, 7. Veigues.

Japhia. No és veritat.

Soldat 3. Trampa!

Soldat 2. Torna'm los quartos.

Soldat 1. Fulero!

15 **Japhia.** Io trampa? Io fulero?

Soldat 1. Sí.

Japhia. Vatros hu feu bo lo que diu este?

Tots. Aquí i a Jericó.

Japhia. Tots sou uns ximplés.

20 **Soldats.** I tu, un ruguero i un perdut.

(Japhia trau la daga, los atres trauen també les seues i s'arma un rebombori de mil dimonis. En este entremig entra Dabir carregat en lo porró i una botella i li peguen tamborinada, fen-li caure un got que durà al braç. Japhia rep de tots los soldats.)

25 **Dabir.** (Dominan los crits del tumulto.) Vos mateu sense beure? Beveu,

hòmens, beveu primé!

Soldat 2. Té raó, este. Abans bevem i después passarem contes.

Tots. Bevem! (Japhia agafa.l porró en una mà, a l'atra té la daga. Beu trago llarg. Dabir se'l mira en atenció i donan mostres de satisfacció vengativa.)

5 **Japhia.** Quin mal gus que té este vi blanc!

Dabir. És per la rabiada que hau pres que no trobeu bo lo meu vi. (Japhia allarga lo porró al soldat 2. A l'anar-li a pendre li arranca Dabir de les mans, allargan-li la botella d'aiguardén, i diu.)

Dabir. Més val que begues aiguardén; refresca més.

10 **Soldat 2.** Vinga.l porró taverné malaït. Més m'estimo beure en la vista al cel. (Contemplan-se'l porró.) Qui.l deuria inventá este xisme! Algun patriarca, de segú, pos quan beus en això sembla que faces oració.

Soldat 3. Acaba, romancé. Tot te se'n va fén lo borinot. (A l'anar-li a pendre.l porró li cau i.s trenca.)

15 **Soldat 2.** Guapo! Anem.

Dabir. A mi qui me'l paga'l porró?

Japhia. Si no calles, t'asmo.

Dabir. Paga, paga; que d'aquí un rato ia mos aclarirem.

Soldat 2. (Al 3.) Ara no beurem per tu. Si no mirava Déu, t'unflava.ls nassos.

20 **Soldat 3.** A mi?

Soldat 2. A tu!

Soldat 3. Llengua!!

Soldat 2. Ias!!! (Tamborinada. Atra vegada trauen les dagues.)

Soldat 3. T'hai de traure la rinyonada.

25 **Dabir.** Alto. valens! Recordem que Jericó mos té declarada la guerra. Aguardeu's les forces per a allí.

Japhia. Calla, marrà! Dixa está als hòmens.

Dabir. Sí, que maten a.n aquell, veritat? Així no.t caldrà pagá lo que li deus.
(Japhia va per pegá a Dabir i.s troba de nassos en Jephone que entra tot corrén.
Paran-se en sec al vore allò.)

5 **Jephone.** Qué ha passat aquí?

Japhia. No hu veus? Mos hem desafiat.

Jephone. Vos hau desafiat a mort havén d'aná a la guerra?

Japhia. A qué mos havíem de desafiá?

Jephone. A minjá... (Dién una porqueria a l'orella del Soldat 2.)

10 **Soldat 2.** (Posan-se de repén les mans al nas i contestan de seguida.) Sí, sinyó.
I n'hi dono tres cullerades d'aventatge.

Japhia. Brut! Bacó!

ESCENA VI

Dits i Eglon.

15 **Eglon.** Sembla l'ascortxeria, això! Qué són tans de gavinyets? Qué passa?

Tots. (Contra.l taverné.) Este que mos ha trencat lo porró.

Dabir. Io? Io hai trencat lo porró? Ho veu si.m volen mal? L'ha trencat este.
(Pel soldat 3.)

Soldat 3. Calles?...

20 **Eglon.** Bé, bueno, no més, ia.n pagaré un atre.

Japhia. (Fén un gran crit.) Ai, la panxa!

Eglon. Qué tens?

Japhia. No hu sé; així com si m'hagués minjat un quarteró de sal de la figuera.

Dabir. Ara, ara comença la meua vengança! Ia li fa efecte... (A Eglon.) Que.n porto un atre, de porró?

5 **Eglon.** No! Pero si.ls de Jericó mos dixer en pau o natros conseguim la victòria, no un porró sinó un bot ne pagaré. (Se'n va Dabir tot miran-se a Japhia que aguantan-se la panxa fa carasses.)

Hevi. (Entra tot sofocat i dirigin-se a Jephone diu.)
 Qué hi ha de nou? Qué has averiguat? A on és Zabulon? En qui ha parlat? Qué ha fet? A on ha anat? Vaiga pronte, respon, si no tens ganes de que.t molgue.ls ossos en una palissa.

10 **Jephone.** Per a contá lo que sé, no cal que.m pegue i per a preguntar-me-hu, no cal que s'anfade. Quin gènit més trencallós que se li ha fet a.n este home! Sembla.l vi de Dabir que dóna cambres! Eh, Japhia?

Hevi. Dixa.t de cambres i de romanços i al gra. I recorda't que tens les orelles en perill.

15 **Jephone.** Zabulon de primé antuvio ha anat a la taverna de Dabir.

Soldt 1. I ha destorbat lo perol de Japhia. (Per a senyalá lo cap de Japhia li pega un cop de puny al casco.)

Japhia. (Va per tornar-s'hi i fén una carassa diu cridan.)
 Ai, que m'ha fugit! (Posan-se la mà al mapamundi.)

20 **Soldat 3.** Fort! Vés! Vés!

Soldat 2. Corre, manet, que si no la bugadera tindrà massa faena.

Hevi. Acabarem? ¡Digues, tu; dixajs córre a.n estos.

Jephone. Pos, bueno. De ca Dabir se n'ha emportat sis hòmens, los més prims que ha trobat.

25 **Eglon.** Per a qué.ls deu volé sis hòmens prims?

Soldat 1. I que am bona fe semblaven abadeijos.

Jephone. A la cuenta los vol per a arriar-los pel fúmeral de casa un sabaté de Jericó.

Hevi. Està entés. Avan.

Jephone. Después, han pegat tots pel camí dels codonyés i de repén ha dit: "Alto! "Tots s'han aturat. "Hi ha cap garrofé per aquí?" "Allí n'hi ha un". "Espereu.s aquí", ha dit, i correns se n'ha anat davall del garrofé i después de treure's lo cinturón...

5 **Hevi.** Afanya't, qué ha fet?

Jephone. Oh, com lo hi diré, qué ha fet no hu sé cert. Només sé que s'ha ajupit i s'ha quedat un rato com si acalentés la cola. Als pocs momens ha tornat, apretan-se.l cinturón i bufan de satisfacció.

Hevi. Qué més?

10 **Jephone.** A boqueta nit ha entrat a Jericó, marxan mol cotet a cotet cap a la Plaça de les Granotes.

Hevi. Mol bé, Jephone. No us moguéssiu de per estes voltes. Estic contén, tot va bé. Ias, per a beure. (Li allarga un atre calcetí en quartos. Se'n van.)

Eglon. Ia tenim a Zabulon dins Jericó. Qui sap lo que farà.

15 **Hevi.** Vorem, per sí o per no io hai donat orden de que vaigue un esquadró de llancers a fer-li costat per si li fan falta.

Eglon. Mol ben pensat, però.m sembla que no caldrà perquè io.n tinc una de pensada que m'estranya no se li haigue acudit a ningú abans.

Hevi. Qué és si.s pot sabé?

20 **Eglon.** Calla, que ara ve.l rei i hu explicaré.

ESCENA VII

Dits i Rei, Horam, Serhon, soldats i al fi Jephone.

Eglon. Salut al Rei!

Rei. Hola Eglon. Qué tal Hevi? Qué sabeu de Jericó?

25 **Eglon.** Sabem, oh Rei, que.ls de Jericó estan mol envalentonats. Si vostra Majestat me permet exposá un plan, si vostra Majestat en vostra alta inteligència lo veu com io, pràctic i digne, crec que mos haurem salvat i tornaran a verdejá,

frescos i arrogans, los llorés de nostres passades victòries i ressanaran les blavures de les surres que en atres temps han donat vostres súbdits als del poble enemic, als de la ciutat de Jericó.

5 **Horam.** (Ben enfàticamén.) Me sembla, Eglon, que en conte de fastidiá al Rei en los vostres sermons, podíeu entendre.s en natros, los ministres.

Eglon. (Indignat.) Io entendre'm en vatros? Mai m'hi hai volgut entendre io en plagues. Beveu massa cervesa, per a qué us se pugue tindre confiança.

10 **Rei.** Eglon, te mano que hu dices córre. A veam, quin és lo teu plan? De vegades és alguna caceria? Se tracta de desafiá als de Jericó a.n algun partit de pilota? Conta en mi si és per a.n això, Eglon.

Eglon. (Rabiós.) Oh, Rei. Quan l'honor de la nostra bandera perilla, quan l'enemic té la guerra declarada al meu poble, no puc pensá en caceries ni en jocs de pilota ni ningú que a la Pàtria estime hi pot pensá.

Rei. No t'anfades home. Dignes, digues quin és lo teu plan.

15 **Eglon.** Ia sabeu, oh Rei, que Jericó va sé vençut en tems de Josué. Recordaràs bé que les muralles de Jericó van caure al so de les set trompetes del Jubileu. Pos bé, io propono que tornéssem a prová lo procedimén.
Anem contra Jericó en les nostres banderes desplegadas. Ataquem a Jericó al so de les nostres trompetes. Allavons les muralles de Jericó van caure. Qui pot
20 asseguraré que ara no tornaran a caure, també? Provem, oh Rei, provem d'abaixá.ls fums a.n este poble orgullós. Encenem lo cor de tots les ciutadans de Sabarim en san entusiasme i caem sobre Jericó passan-hu tot a sang i foc; passem a degollá a la xusma que tantes vegades ha rebut. Maneu, oh rei, que les trompetes donen les set voltes a les muralles de Jericó, i, quan caiguen, entrem tots i fem faena,
25 tallem caps i no dixéssem res en vida.

Rei. Mol bé.m pareix lo que dius, Eglon. Mentrestan vatros fareu faena allá, io m'estaré aquí adprenén una mudança nova que.l mestre de ball m'ensenya. Tu, qué hi dius ministre meu de la Guerra?

30 **Serhon.** Amén. Mol bé.m sembla la pensada de Eglon. Pero topem en una dificultat. Que.s necessiten set trompetes i només en tenim una.

Eglon. Això.s pot remediá bé. Si allavons set trompetes van pegá set voltes a les muralles, ara que només en tenim una, que done set vegades set voltes a les mateixes muralles i llestos.

Serhon. Mol bé, pero és que no tenim trompeté.

Horam. No us apurésseu per això. Io.n conec un. Lo novio de la filla de Cleophàs, lo sabaté que a Jericó ha inventat aquell xisme de fé adormí. Podem buscar-lo, sense dir-li per a qué.l volem. Li paguem ben pagat i tot arreglat.

5 **Hevi.** (Toca.l corn i apareix Jephone.) Te'n vas correns a Jericó i portes a bones o a males a Faram, lo trompeté; a Faram, hu entens, lo novio de la filla del sabaté Cleophàs, aquell de la Plaça de les Granotes. De passada li dius a Zabulon que estigue a l'eco de lo que fem que no se sorprengue de res, que procure decomissá lo més pronte possible al sabaté i si pot conquistá a sa filla per a la nostra causa sirà una bona passada. Hu has entés?

10 **Jephone.** Tot.

Hevi. En marxa, au!

15 **Rei.** Con que ia hu sabeu. A Jericó. Passeu-hu tot a degolla, pegueu foc a tot arreu. No donésseu quartel a ningú, que ningú se salve en la matança. Tan pronte com caiguen les muralles, amun fills meus. (Al ministre.) Tu, intendén, dóna vi a la gen, si no.ls acalenta prou, dóna.ls aiguardén. Después, a Jericó. Porteu.s com a valens. La Pàtria hu vol. Lo Rei hu mana. A Jericó!

Tots. Visca.l Rei. Visca Eglon. (Crits i rebombori de guerra i tocs de tabal i de corn.)

Telon espai.

20 **ACTE SEGON**

25 Campamén dels de Sabarim pels voltans de Jericó. A l'esquerra, l'entrada d'una tenda de campanya. Un poc més amun de l'altura d'un home hi haurà una estaca que pugue serví lo mateix per a penjá un consejal que per a lligar-hi un burro. Pavellons de fones, arcs, saetes i llances i muns de pedres. Allà en últim terme la silueta de les torres de Jericó.

ESCENA I

Eglon, Jephone, Faram i soldats 1er., 2on. i 3er.

(A l'alçar-se.l teló apareixen uns soldats deslligan a Faram.)

Eglon. (A Faram.) Ia pots agrái que Zabulon s'interessa per tu, que si no a hores d'ara estaries ballan davall d'una carrasca a un metro de.n terra i al cap d'una corda de nou pams.

Faram. Pos que no hi ha més que fé tocá sense ganes a un home la trompeta?

5 **Jephone.** Que no t'ho paguen bé, capsot?

Faram. Ni pagan, ni debades. Ascolte, sinyó? (A Eglon.)
Vosté per mol que lo hi paguessen s'hi avindria a tindre mal de quixals?

Jephone. Qué té que vore la mistela en la cabellera de Benito?

10 **Faram.** Que qué té que vore? Sàpigue que cada vegada que toco la trompeta, m'entra un doló de quixals que.m fa está quinze dies sense pogué minjá coca de panís.

Jephone. L'escusa del malal...

Eglon. Ia li hau dit lo qu.ha de fé?

Jephone. Ia està conforme. Prou mos ha costat!

15 **Soldat 1.** Si no és per mi que li hai fet la cameta, mos hauria fugit.

Soldat 2. I per mi que l'hai lligat.

Eglon. Com ha sigut això?

Jephone. L'hem trobat a la vora d'una fon que s'estava tallan los ulls de poll.

Soldat 1. I minjan formatge d'ullera.

20 **Jephone.** Io això m'ho callava per no barrejá. Allavons li hai proposat que vingués en natros, dién-li que si feia lo que li manéssem, se trobava la felicitat. Ell no volia seguí de cap modo pero a l'últim no li ha quedat atre ramei.

Faram. Ara que està tot arreglat, ara que sabeu que estic conforme en tot, voleu fé.l favor de dir-me com hu hauríeu fet per a obligar-me a tocá?

25 **Soldat 1.** T'hauríem lligat la trompeta als morros, hauríem agafat la manxa més grossa de casa.l ferré, te l'hauríem posat allí, saps? i manxa que manxa hasta que.l ven surtigués per la trompeta.

Eglon. Con que ia hu saps. Si complixes, no sols no mataran a la teua nóvia ni al sogre, sinó que.t darem un sac de calderilla i.t plantarem una fàbrica de gorretes de caure.

Soldat 1. Si val sé trompeté, ¿eh mano?

5 **Soldat 2.** Més que fé de txocolaté i tocá.l violí gros.

Eglon. Mol d'ull, eh? que no s'escape. Lo vostre cap me respon d'este individuo.

Jephone. No tingué temó. (Eglon se'n va, los demás entren a la tenda de campanya.)

10

ESCENA II

Emissari de Zabulon.

(És de nit serrada, abans d'entrá en escena canta figura que ve de lluny.)

15

Emissari. (Cridan.) Ei! Los de Sabarim! Qui hi ha per aquí? A on sou? Jephone! Jephone! (Cridan.)

(Surt Jephone en sarracaps, portan a la mà dreta una destral i un forc d'all's sense all's. A la mà esquerra porta un llumané ancés. En conte d'oli se pot posá una cerilleta d'anterro.)

20

Jephone. Qui redimoni mou tan de sarabastall? Tres nits que no tanco l'ull. Ara que.m preparava per a passar-la tovet, (Senyalan lo forc d'all's.) vénen estos crits a destorbar-me.

Emissari. Ei, Jephone! Home, desperta't, aquí.t porto estos plecs de part de Zabulon. Ias! (Allargan-li dos grossos plecs, un que.n porta a la mà i un atre que.n trau del pitral.)

25

Jephone. Espera't, dixam desampellugá d'estos xismes. (Aquí desvalén de comèdia. Li penja.l llumané a la mà dreta de l'emissari, en la mà que li queda lliure li coloca los plecs davall del braç, li fa pendre en la mà esquerra la destral i li posa a modo d'estola lo forc d'all's i diu.) Porta.ls plecs.

30

Emissari. Aspera't. (En la mateixa parsimònia fa este en Jephone lo que Jephone

ha fet en ell; no ha tingut tems de posar-li l'estola que.)

Jephone. (Empipat llança.ls trastes i enfadat diu.) Que.t vols burlá de mi?

Emissari. Home, no sé perquè. (Entrega.ls plecs.)

Jephone. (Plegan los trastes.) Tens raó. Vols beure alguna coseta?

5 **Emissari.** No, gràcies. Porto pressa. Zabulon m'espera. Adéu.

Jephone. Que Jacob te beneixca, dóna-li recados al sinyó Zabulon.

Emissari. Gràcies. (Se'n va.)

Jephone. (Cridan.) Japhia! Japhia! Pronte surt. De pressa! Bon redimoni, quina catxassa gasta.

10

ESCENA III

Jephone, Japhia i Eglon.

(Apareix assorat Japhia en casco i cos de camisa; li surt la bolla, a una mà portarà un llumané encés i a l'atra una llança. Diu tot enfadat.)

15

Japhia. Qué vols en estos crits?

(Apareix d'improvís de detràs de la tenda Eglon i diu.)

Eglon. Qué passa?

Jephone. (A Japhia.) No res Japhia, ia te'n pots torná que aquí està Eglon per a qui eren estos plecs que li havies d'aná a portá.

Japhia. Fa nou dies que no dormo.

20

Jephone. No haguesses anat a rondá.

Eglon. (Enfadat.) Com s'entén dormí en tems de guerra? En tems de guerra no.s dorm. Al primé que atrape dormín li faig arreá cinc-cens assots.

Japhia. És que io tinc son.

Jephone. (Pegan-li un cop al casco.) Lo que tens és molta barra. (A Eglon.) Un emissari acaba de portá estos plecs per a vosté.

Eglon. ¿Quan esperaves dir-me-hu, capsot? (Pren los plecs.) Ane-vo-ne dins, vigileu sobre tot al trompeté.

5 (Jephone i Japhia se'n van, este rebén cops de puny del primé.)

ESCENA IV

Eglon, al fi Jephone

Eglon. A veam, a veam qué mos diu Zabulon? (Obri.ls plecs i passa rapidamén la vista i diu.) De primera! Això és treballá fi. Vaiga este Zabulon és un dimoniot. Me conta tot lo que li ha passat des de que se'n va aná d'aquí. Veiguen, veiguen que.m diu. (Lligín.)

10

Los sis hòmens que van vindre en mi, los vaig arriá pel fúmeral de casa.l Sabaté. Un d'ells va baixá a aubrir-me la porta que només estava tancada en bandufell. Mentrestan los atres cinc feien guàrdia dal. Puijo i.m trobo al sabaté fén esperimens. Creieu-me que este dimoni de sabaté és un verdadé savi. Quan lo vam sorprendre estava acaban d'inventá un angüén per a fé allargá la vida. Davan d'ell tenia un ribell ple de minjá blanc barreijat en saragatona, garrofins, carxoferes del primé ull i polvo de crostes de caragolets de la boqueta roija. D'aquell angüén n'estava omplín unes capsetes per a repartí entre uns quans abuelos de Jericó.

15

20 Quan mos va vore se va assorá.

- No, no s'aspante, li hai dit. Venim a fé un tracte. Vengue-mos l'invén de la son.

En això va entrá sa filla. -Mire, -li hai dit -si son pare no mos entrega los xismes que ha inventat per a fé adormí, esta nit a penes l'estel farineté s'amague, penjaran, los de Sabarim, de la carrasca més alta, a Faram lo trompeté.

25

- Pare! Pare! -ha cridat la xica- done'ls-hu tot, tot!!! per lo que mos vall! done'ls-hu, no sigue cosa que.m pengem al novio. -Bueno -ha dit lo savi-. Si.m donen vuitanta-vuit sacs de cacauets i una mesurata de llavó de codonyat, vos entregaré los xismes que.m demaneu. Además m'haureu de dixá vindre en vatros a Sabarim perquè aquí no tinc la vida.

30

A tot hai dit amén. Ancara que això de la llavó de codonyat me sembla que és una burrada.

De totes maneres hem quedat que si, com és casi segú, demà de matí cauen les muralles de Jericó mos hu farà per la mitat.

5 Tot està llest. Fes que donen un atra volta esta nit mateix, pos les muralles estan trantollan-se de bo de bo, cada vegada que toca la trompeta. Sobre tot que a la radera volta lo trompeté toque fort, ben fort, pos d'ell dependix que caiguen les muralles.

10 Afanyeu's i no dormiguésseu. Tinc ganes d'abraçar-vos. Te guardo unes capsetes de polvos, invén del sabaté, que servixen per a fé.ls cigrons cuitosos i una pomada que servix per a fé créixe les clavellineres. Teu, en una forta abraçada. Zabulon. Firmat.

Mol bé. (Plegan lo plec i amagan-se'l.) Mol bé. Està ia a pun de caramelo. Jericó a pun de sé vençut, i natros amos de l'invén i de l'inventó. Ara mateix daré orde per a qué donen una volta a les muralles. Demà de matinet darem la radera, i tot s'haurà acabat. (Toca.l corn.)

15 **Jephone.** Qué mana?

Eglon. De pressa, mana a formá i que peguen de seguida un atra volta a les muralles. Sobre tot que.l trompeté bufé fort.

Jephone. Està bé. (Toca.l corn.) Surten los soldats i formen. Lo trompeté despenja la trompeta que estarà penjada a l'estaca.)

20 **Eglon.** A vore, valens, ia va d'acabences lo negoci. Porteu's bé. Sobre tot mol de mutxeli, muixoní i boca de títero mentres doneu la volta a les muralles.

Japhia. Està bé. (Se'n van cap a les muralles, Jephone se'n va dins a la tenda.)

ESCENA V

Eglon, Jephone i Hevi que entra al momén de marxá.ls soldats.

25 **Eglon.** Bones notícies. Zabulon m'ha enviat uns plecs i.m diu que ia s'ha apoderat del Sabaté i de l'invén.

Hevi. Debades?

Eglon. Barata vuitanta-vuit sacs de cacauets i una mesureta de llavó de codonyat.

Hevi. Barato mo.n sortim.

5 **Eglon.** Oh! I si Jericó cau en nostre podé com és d'esperá a l'últim toc de trompeta, mo n'aixirem per la mitat.

Hevi. Confesso que és un dimoni l'amic Zabulon.

Eglon. Da on véns, ara?

10 **Hevi.** Calle, home! Me'n passen de mol salades d'uns dies a.n esta part. La semana passada van arribá uns húngaros i.ls vaig comprá un mico para.l meu recreo. ¿No vaig avui a diná i.m trobo que la criada me l'havia fet en fideus?

Eglon. Bon diná has tingut, amigo.

Hevi. (Toca.l corn. Surt Jephone.)

Jephone. Qué mana?

Hevi. Tens algo per a posá la den? Estic a mija panxa i tinc mal de cor.

15 **Jephone.** A no sé que vulgue una mica de freixura de corderet en sanfaina, no tinc atre. Que hu vol?

Hevi. Ancabat. Ascolta. ¿Qué li ha passat a Japhia qu l'hai vist adés al barranquet tot afaenat?

20 **Jephone.** (Posan-se a riure.) Una broma de Dabir lo taverné. Com Japhia és tan fanfarron va pegá al taverné sense motiu... i com los valens...

Eglon. ... Cauen... bé, vaiga.

Jephone. Sí sinyó, i ha caigut pel caga-mutxo que.l taverné li va posá al vi. I allà me l'has tingut tota la tarde... setanta-tres vegades havia anat quen vosté l'ha vist.

25 **Eglon.** Pobre xicot! Ia deu está madú, ia.

Hevi. Li està ben fet per caque... (Se sén lo cop de trompeta, si pot sé en sordina.)

Eglon. Ia només falta una volta. Ia podem preparar-mos per a entrá a Jericó.

Hevi. Que no hi haigue quartel.

Eglon. Feu una degollina general.

5 **Hevi.** Tan pronte caiguen, al so de la trompeta, les muralles, cap a dins s'ha dit, que no quede un jericoneu en vida, cap a dins s'ha dit, que paguen totes les valentonades juntes.

10 **Eglon.** Poseu gran cuidado en vigilá al trompeté. En ell està que la victòria sigue nostra, si mos fugia hu pedríem tot. Zabulon m'ha escrit i.m diu que les muralles ia.s trontollen; mol d'ull al trompeté, Eh, Jephone?
(Vénen los soldats i Japhia portan al mig al trompeté. Duen les destrals a l'aire, amanits per a pegá si fa acció de fugí.)

ESCENA VI

Eglon, Hevi, Japhia, Faram i soldats.

15 **Eglon.** Com ha anat això?

Japhia. Mol bé. Les muralles de Jericó comencen a sustraqueijar-se. En una atra volta i un atre cop de trompeta a.n terra aniran.

Eglon. Als atres campamens se vigila?

Japhia. Sí. Ara.s minjaven lo ranxo.

20 **Hevi.** Ara m'hi allargaré io. A vore'm si.m rescabalo del mico.

Eglon. Vigileu-me al trompeté. Si demà al pegá l'atra volta no hi estava, estaríem tots llestos. Con que mol d'ull al trompeté. Lo vostre cap me respon d'ell.

25 **Japhia.** Pèrdigue cuidado. No fugirà. (Entren a la tenda. Lo trompeté penja la trompeta a l'estaca de l'entrada, tots entren dins, menos Eglon i Hevi que se'n van pel foro.)

ESCENA VII

(Són les dotze de la nit. Allà lluny se sen lo crit d'un sentinella. Tot queda en silenci.)

Espia de Jericó.

5 Arriba l'espia miran i anan en moltes precaucions per no fé soroll, com un lladre famolenc que entrés a un rebost de llanguanisses guardat per gossos i no.ls vol espantá. Mira per tot arreu i diu mol cotet a cotet)

10 **Espia.** No.s veu ningú. Deuen dormí. Ara és hora! Oh! si no fos per mi, demà a.n estes hores los de Jericó serien pasta de mandonguilles. Estos ximpls serien los amos. Les maleïdes trompetes ia mos han perdut una vegada, allavons quan Josué. Ara que haviem alçat *cuchillo*, en l'invén del sabaté, se'ls occurix a.n estos brètuls atacar-mos a cops de trompeta com aquell que va fé pará.l sol. Les muralles del meu Jericó ia.s trontollen. Si no.m dono pressa estem perduts. Allí dins (Senyalan la tenda.) deu està lo trompeté traïdó. Io t'arrancaré.ls morros en
15 qué bufes, te faré a bocins i.t posaré en escabeig per a escarmén de trompetés traïdós. (Va a entrá daga en mà, decidit, a la tenda, quan s'anfunda de la trompeta.)

20 Oh sort!! No cal que m'expose. No cal qu.entre allà dins. Estem salvats!! (Agafa la trompeta. Se treu de la butxaca un rastre de pestetes i.n refrega una per la boquilla, después treu paperots i ambossa la trompeta. Força comèdia per a fé tot això.)

25 Ara, vé s i toca, trompeté del dimoni. Ia.m quedarà tems per a fer-te la festa. Ia mos trobarem a la taverna, pillastre. T'hai de posá.l cos com una escorredora. (En les mateixes precaucions se'n va, tornan a dixá abans la trompeta penjada a l'astaca.)

ESCENA VIII

Eglon, Hevi, Japhia, Jephone i soldats.

(Arriba Eglon, toca.l corn i surt Jephone.)

Eglon. Toca diana. (Van surtin i preparen escales, bastons, arcs, saetes i llances. Quan estan preparats, diu.) Ia sabeu lo que heu de fé. Mentres feu la radera volta, ni una paraula. Tan pronte toque la trompeta i caiguen les muralles, abraoneu.s
5 contra tothom, mateu i degolleu sense compassió. Tot lo que agafésseu és per a vatros. Tan sols heu de respectá al sabaté i a sa filla.

Faram. És veritat que salveu a mon sogre i a la meua novia?

Eglon. Sí.

Faram. Gràcies. Si de mi dependix que caiguen les muralles, si dels meus
10 bufits a la trompeta dependix que guanyéssem Jericó, estigueu segurs que cauran i la victòria sirà nostra, pos ancara que m'haigüe de quedá sense morros bufaré.

Eglon. Alça, valens! Amun i ànimo. A fé faena.
(Se'n van. Detrás de tot lo trompeté fén fatxenda.)

ESCENA IX

Eglon

Eglon. Quin tròpic de cor que tinc! Que no veigue flamejá gloriosa i triumfanta
15 dal les muralles de Jericó la nostra roja bandera la meua ànima no estarà tranquila. Oh, pàtria meua! Oh, ma pàtria estimada! Si avui los crits i gemecs i renecs i maldicions dels vençuts no t'obrin la porta dels desitjos de glòria i ressurgimén i poderio; si l'estruendo i rebombori que les muralles de Jericó facen al caure no.t
20 desperten i t'arranquen dels braços de la modorra en qué les petiteses i imbecilitats dels teus governans te tenen astamordida; si avui a la vista de l'enemic vençut i humillat no.t decidixes a conquistá la teua redemció, llançan fora de tu i castigan als que.t venen i.t cubrixen de misèria i deshonra; si avui no fas un esforç suprem a la vista; si avui no agranem per a sempre tota la bassura de mals polítics que
25 corrom les entranyes del poble nostre, avui podrem dí: per a Sabarim no hi ha redemció, per a Sabarim no hi ha esperança, Sabarim és morta, los de Sabarim ia no són dignes de tan gloriosa pàtria.

Pero escoltarà Déu les meues plegàries? ¿Podran sols los desitjos meus i d'uns
30 quans pocs més, fé que Déu beneixque a.n esta ciutat degradada, perduda, degenerada i desagraïda i alçar-la altra volta fen-la forta i rica i temuda i respectada com era quan la blasfèmia no emponsonyava los llavis de sos habitans, i.l temó a Déu i l'honradesa eren son patrimoni?

Dubto que Vós, Oh Déu! m'escoltésseu.

5 Los pobles que consentixen tindre al frente hòmens com los que tenim natros; los pobles que no.s rebelen contra.ls que.ls governen, si estos són imbècils i pillastres, este poble no és digne de que Déu l'escolte. Este poble deu fé penitència purgan lo seu caponisme, o desaparéixe. Pero Déu és just i misericordiós. Confiem en Ell. Mes... qué deu passá per allà baix? Ia ha passat prou tems per a qué haiguen donat la radera volta i al soroll de l'últim toc de trompeta haiguen caigut les muralles de Jericó.

Qué veig?

10 Ia tornen cap aquí?

Qué deu havé passat?

ESCENA X

Jephone, Japhia i demés.

15 (Entren tots moixos. Lo trompeté amarrat en cadenes ve al mig d'un pilot de soldats)

Jephone. Traïció! Traïció!!! Llams de déu! Este heretge.n té la culpa. Este hu ha fet malbé!

Faram. Sinyó, io no.n tinc la culpa. Mireu los morros.
(Los dú rojos i exageradamén unflats.)

20 **Eglon.** (Entre rabiós i consternat) Ia m'hu dia.l cor. Sí; estem condenats a desaparéixe. (A Jephone.) ¿Qué ha passat?

25 **Jephone.** Hem donat la última volta a les muralles, en les mateixes cerimònies que les anteriors coranta-vuit; se repetia atra vegada lo que en tems de Josué va passá, les muralles se trantollaven d'una manera espantosa sense acabá de caure, faltava sense dubte que la trompeta toqués per última vegada.

Arribada l'hora en qué la trompeta en lo seu so precipités dal a baix les muralles, io li hai dit a.n este (pel trompeté): -Bufa fort que si no aniràs a posá.l coll a la corda que penjada de la carrasca t'espera.

S'ha posat la trompeta al morro ha unflat, ha bufat de firme i la trompeta...

Faram. M'ha fet figa sinyó, m'ha fet figa.

Jephone. Li hai dit pegat, cop de sabre.

5 **Faram.** I hai tornat a bufá, tan fort hai bufat, sinyó, que tinc los calçotets fets un màstec i.l sonido no ha volgut sortir. I mire'm sinyó.ls morros com los tinc, mire-me'ls.

Eglon. Aquí hi ha traïció.

Jephone. I grossa.

Eglon. I qué té la trompeta?

10 **Faram.** Està embossada, sinyó. Tot un calendari zaragozano hi hai tret i a la boquilla m'hi han posat pesteta; hu hai conegut en les llavós i en la coissó dels morros, mire-me'ls sinyó, mire com los tinc, los morros.

Eglon. Fuig d'aquí, heretge, fuig que puts més que set raboses.

Faram. És de bufá.

15 **Eglon.** Prepara't a morí. Que.s forme consell de guerra al momén i sense compassió que.l pengen. A on la tenies penjada la trompeta per a qué te l'haiguen pogut ambossá?

Faram. A.n aquella estaca, sinyó.

20 **Eglon.** (Cridan desesperat.) A tots vos faré penjá, granujes. En conte de vigilá, dormiu. Tots, tots hau de sé penjats.

Faram. Misericòrdia sinyó, no.m penge a mi, ia tinc prou càstic en lo mal dels morros, misericòrdia sinyó, tingue compassió d'un pobre...

ESCENA ULTIMA

25 Mateixos i Rei, Ministres, i soldats, al final Zabulon i Cleophàs i dos soldats que porten un gros fardo

Tots. Salut al Rei!!

Rei. Qué hi ha, Eglon? Podem cantá victòria? Han caigut ia les muralles de Jericó?

5 **Eglon.** Ai, sinyó rei! Jericó està lliure, pels nostres pecats les muralles no han caigut. Hu hem perdut tot.

Rei. Oh! Com ha segut això?

Eglon. Havien donat la radera volta a les muralles. Estava tot preparat per a, tan bon pun derrumbades, entrá a sang i foc i degolla. Arribada l'hora de tocá la trompeta...

10 **Faram.** M'ha fet figa sinyó rei, m'ha fet figa. Mire'm los morros sinyó rei, mire'm los morros.

Rei. Mateu-lo. (Senyalan al trompeté.)

15 (Al momén que van tots a tirar-se damun del trompeté per a matar-lo entra Zabulon acompanyat del sabaté i dos soldats que porten lo fardo. Lo sabaté anirà en devantal, lo seu cap calbo ha de semblá lo del ministre Dato, a una mà durá una vareta i davall del braç uns amples i llargs paperots a modo de planos.)

Zabulon. Salut al Rei! Eglon, Salut! Salut a tots!

Rei. Qué dus Zabulon?

20 **Zabulon.** La salvació, la glòria, la pau, la ditxa i la riquesa de Sabarim, lo vostre poble, i la ruína, la perdició, l'aniquilamén i la mort de l'odiat poble de Jericó.

Tots. Visca Zabulon! Visca.l salvadó de la Pàtria!!!

Eglon. A veam si és que Déu s'apiada de natros.

Rei. Esplica't.

25 **Zabulon.** Los de Jericó, coens de les contínues palisses que de mols anys ençà rebien de natros, buscaven ocasió de pendre la reinja. Esta se'ls va presentá al sabé que este savi sabaté havia invetat un terrible xisme infernal, i.s van posá plens d'orgull, i.s van creure forts per a declarar-mos la guerra. Io avui tinc la ditxa, l'honra altíssima de portá decomissats a l'invén i a l'inventó.

Rei. I en qué consistix l'invén?

Zabulon. L'autor l'explicarà.

(S'adelanta.l sabaté, se posa les ulleres que.s procurarà que siguen lo més grosses i redones possible; estén los planos a.n terra, saluda grotescamén, tus i comença a dí pausadamén.)

- 5 **Cleophas.** Sinyores. Des del tems de Noé, des d'aquell tems en qué de dins de l'Arca Santa van surtí juntamén en la llavó de fesols i demés llegums, d'avercocs i demés fruites, les de burro, les de lliberal catòlic i demés animals rars; des del tems en qué al món no hi havien més que una família d'homes, sèn lo demés tot bèsties ben diverses del hòmens, a diferència d'avui en exceptuan uns pocs, los demés semblen formá una sola família de bèsties. (Rumors.) No s'anfaden que això és veritat. Avui per cada bèstia home, se troben mil hòmens bèstia.
- 10

Continuo.

- 15 Des del tems en qué no.s coneixien ni les cèdules, ni.l consum de sal i oli ni hhi havien ministres d'Hisenda, ni la gen s'ambadocava escoltan als xarraires de paridora, des d'aquell tems, dic, los hòmens no coneixíem atre mig per a adormir-se a deshora que fén-se un bon tip de suc de raïms trapitjats.

Dabir. Si.l vi és de la meua taverna no fa adormí.

Japhia. Perqué tot és aigua.

Jephone. (Pegan a Japhia.) Home, fes callá a.n este borinot.

- 20 **Sabaté.** Si m'ampipen, callo.

Rei. Parla!

- Sabaté.** Pos bueno. L'amo que tenia sèn io aprenén, era sangradó, i mol lletrat. En ell, además d'estirá lo nyinyol i arreglá miges soles, vaig adependre a fé angüen per als mals de quixals i boletes d'andeviná i untures per a fé creixe.l pèl.
- 25 (Se toca.l cap, calbo com un formatge.) Vaig heretá la botiga i la parròquia de l'amo. Des de que va morí a Jericó l'únic metge que hi havia, la pesta de salut que des d'allavons va reiná va portá la ruína a tots los que com io vivíem dels angüens i les untures, pos los remendos i tacons i miges soles, no donen prou. Estava desesperat quan un dia compareix a casa meua, lo fill d'un matriculero mol ric, que feia poc s'havia casat. Me va proposá que li proporcionés un mig per a fé adormí a sa sogra les nits que ell i la dona havien d'aná al ball. Si.m dónes lo que.t demano, te prometo fer-te ric i regalar-te un botet per a aná a pescá la saboga. ¡Manets, com vaig obrí l'ull de seguida, al sentí lo de la saboga! Me vaig posá a estudiá de firme. No podia de cap modo trobá.l mig per a fé adormí, quan
- 35 van passá per Jericó uns gitanos i barata un pot de belladona de la meua fabricació, una gitana me va dí la bona ventura i.m va assegurá que lo que io

5 buscava ho trobaria en un llibrot vell que estava anterrat a la bodega de casa meua. Busco i més busco i al cap de sis mesos de no dormí, de regirá i de rompre'm lo cap, vaig trobá l'ansiat remei. Portat a la pràctica, los resultats van sé maravillosos. La sogra del fill del matriculero, al posar-la baix la influència del meu invén, va dormí 23 hores i mitja, 25 minuts i 73 segons, tot d'una tirada.

Tots. ¡Oooh!...

10 **Sabaté.** Lo bandido del matriculero volia apoderar-se del meu invén sense pagar-me lo que m'havia promés, ni dar-me'l bot per a pescá. Acudixo al Rei de Jericó. Porto l'invén i tan maravillats van quedá que.m van obligá a construir-lo de modo que pogués serví per a declarar-vos la guerra a vatros i degollar-vos a tots mentres estésseu dormín.

Rei. Oh!

Sabaté. Pos bueno. Avui s'ha canviat la truita. Vatros sou los que podreu degollá als de Jericó mentrestan dòrmiguen.

15 **Eglon.** Si això és veritat, no sirà als de Jericó als que degollarem. Sirà als pillastres d'esta terra.

Rei. Qué dieu?

Eglon. Res, res; ia hu voreu.

Ministre. Que ensenye l'invén maravillós.

20 **Sabaté.** Poc a poc. Abans m'hau de prometre vós, oh Rei, que además dels 80 sacs de cacauets i la llavó de codonyat, me plantareu una fàbrica de pinzells d'emblanquinadó i un atra de baldanes com les que fan a un poble d'Espanya que.m diuen Destrosa, o Destosa o Tortosa, no hu sé cert.

Rei. Concedit.

25 **Sabaté.** Además vull la llibertat immediata del nóvio de ma filla, Faram, lo trompeté.

30 **Rei.** No sols li dono la llibertat, sinó que per a qué veigues la meua real estimació per ton gendre, ara mateix manaré que.l meu Ministre de la Guerra, que además és una mica veterinari, li cure de seguida lo mal de les morrades. Tu! (Pel ministre.) Si no cures de seguida al trompeté.t penjo.

(Horam dóna una orde a un soldat que surt en un raspadó de pa ben gros. Lo pren lo Ministre i atansan-se a Faram li comença a raspá.ls morros en lo raspadó.)

Faram. Ai!! Ai!! Sinyó rei! Maneu que.m dixe traquil. Es pijó lo ramei que.l mal. Ai que me s'ha amportat mig morro! Ai! Prou!

(Deslliguen a Faram.)

Eglon. Veuen, lo mateix fan en la nació, en conte d'apanyar-la la maten.

5 **Sabaté.** Lo meu invén maravillós, consta de tres pars, independens cada una.

La primera. Esta (Senyalan al plano. Tots s'hi aboquen.) és per a despertá quan convingue. Veuen? per aquí raja una cosa que va a pará al cap de qui dorm i.l desperta de seguida. Est.atra, veuen? és per a, si és d'hivern, aguantá la caldoreta als que estan dormín. Este trastet d'aquí és per a remená.l foc i per a si.s vol remená atres coses. Este tercé que aquí veuen és lo xisme que produix la son.

10

Rei. Bueno. Ara fem la prova.

Tots. Que se vea! Que se vea! Que.s prove!

Sabaté. (Fén senya als soldats que porten lo fardo.)
Atansen això. (Ho atansen i de dins d'un llançol trauen ambolicada, ben ambolicada una torradora de castanyes, paleta i tot. Veuen? (Explican atra vegada.) Aquí va.l foc, això és allò de remená. (Desemboliquen lo bulto segon i surt una arruixadora.) Veuen? Aquí s'hi posa l'aigua.

15

Dabir. Això és faena meua. (Japhia li pega cop. Destapen lo tercé paquet i surt un acordeon.)

20 **Sabaté.** Això, això és lo traste tremendo, lo xisme terrible; això, sinyores, és lo que fa adormí a qui està prop d'ell. Si als soldats de l'exèrcit en conte d'armes los doneu un traste d'estos no us cal res més. Vencereu sempre als enemics, los llorés de la victòria coronaran vostres frons i us faran del món los amos.

25 **Rei.** M'entren desitjos de que féssim la prova. A vore, a vore, a vore, si és veritat que això fa adormí. Ascolta, i quan ve la son fa mal alguna cosa?

Sabaté. No; això, si de cas, una mica (Senyalan les orelles.)

Rei. Au, pos. Provem.

Sabaté. Abans s'ha de prepará l'aigua no sigue cosa que después...

30 **Dabir.** Això de l'aigua.m toca a mi (Pren en gran cuidado i en molta temó l'arruixadora i diu.) Me pot mossegá això?

Sabaté. No home, no tingues temó. (Se'n va Dabir i al momén torna en l'arruixadora plena.) Preparen-se, posen-se ben tiesos. Tu, (A Dabir.) agafa això així, per l'ansa i posan les dos mans a l'altura del nas, en lo gal acarat de modo que quan caigue l'aigua a la torradora (Lo sabaté toca l'acordeón i comença a tocá
5 nyoc-nyoc ben desastrosamén. Tots comencen a dormí i Dabir decantan-se cap avall, fén caure l'aigua a la torradora. Al poc de caure l'aigua, adormit del tot, li cau l'arruixadora contra la torradora. Al soroll tots se desperten.)

Rei. Qué és este soroll?

Sabaté. A.n este que li ha caigut l'atsimbori.

10 **Eglon.** I este és l'invén?

Sabaté. Que hi té que dí?

Eglon. Que de qualsevol cosa ne fan un savi avui en dia.

Rei. No parlésseu de coses tristes, això s'ha de refrescá.

15 **Japhia.** Sí, sinyó, que Eglon pague lo bot de vi que va prometre. Pero que no sigue del de Dabir, que dóna mals resultats.

(Tots lo que estan més prop peguen a Japhia.)

Sabaté. Asperu's, ia li pegareu ancabat, si de cas.
(Al públic.) Si vostés perdonen les moltes burrades que han vist que.s fan a.n estos pobles los regalaré una capseta d'angüén per als ulls de poll.

20 **Eglon.** I si per desgràcia tenen los manatxeus per l'istil dels nostres, pengeu-los a tots, que no.n quede ni rastre. Xiquets! Ara a beure i después a Jericó. Ia no mos cal patí de que la trompeta mos face figa. Tenim lo xisme de la son.

Dabir. Que vaig a busca.l vi u qué?

25 **Sabaté.** Vés, home, vés; (Al públic)
Vostés volen refrescá? Pos pugén. (Crits de A beure! Visca la son! Cops a Japhia, soroll de cascos i corasses.)

Teló pausat.

**UN DENTISTE AMERICÀ O
DOS DOTZENES D'EMBOLICS**

Humorada vaudevillesca en un acte i prosa.

PERSONATGES

PATRICIO CAMAMIRLA, dentista (59 anys)

ROC CANYAMÓ I PESTETA, fabrican de cabestres i cabessos

RAMON AIGUARRÀS, pintó de ninots

5 PEPITO FORQUILLA, sinyoret tortosí (35 anys)

PERE PAIFIGUES, practicant del Dentiste

ROSENDO ASQUEROLA, íd.

PAQUITO RAPAS I PUNXÓ, fillol del Dentiste

ROBUSTIANO XANXES, polisson

10 L'acció a Tortosa. Època: 20 anys arrere. Dreta i esquerra les de l'apuntadó, col.locat en fatxa.

ACTE PRIMÉ

L'escena representa l'antesala de casa.l dentiste. Per les parets, ninots simbòlics apropiats al puesto. Al foro, dreta, porta practicable que figura conduí a un quartutxo que té una finestra practicable a l'escenari. Al foro esquerra, un atra porta per la que entren i surten los que van i vénen de fora.

A l'esquerra primé terme, una porta practicable amagada per un portié. Dal del marc un lletrero o placa que digue: GABINETE AMERICANO DENTÍSTICO. Al centro un veladoret en diaris i un llibre. A la dreta un atra porta practicable en portié. Cadires i divans si se'n tenen a mà, procuran doná idea de que.l dentiste cuida de que.ls cliens troben alguna comoditat mentres s'esperen.

ESCENA I

Roc i Dentiste surtín del gabinet d'operacions.

Dentiste. Ancara li doloreija?

Roc. No, no. Estic com si mai hagués tingut mal de queixals.

Dentiste. És evidén, sinyó Roc; evidén de tota evidència que.l meu procedimén per a les extraccions és lo més acertat. Método americà, sinyó Roc, método americà.

Roc. No hu sabia que la filoxera ataqués també les dens.

Dentiste. És evidén que desconeix los prolegómenos més rudimentaris de l'art, més ben dit de la ciència odontològica.

Roc. De tots modos mai sabré com pagar-li Sinyó Patricio lo favor que m'ha fet arracan-me sense doló los onze quixals, tres dens i disset raïls que.m quedaven i que tan me feien patí.

Dentiste. Ja hu sap. Tot lo meu està a la seua disposició, dens, quixals, claus...

Roc. (Interrumpín.) Això sí que no, sinyó Patricio. Perdone'm si no li accepto

les seues dens i quixals, perquè lo que.m minjo m'agrada mastegar-me-hu jo.

Dentiste. Parlo de les que faig de recanvi.

Roc. Ah!... Escolte, tal com m'ha quedat la boca, podré mastegá.ls sopics?

Dentiste. Evidén sinyó Roc, evidén.

5 **Roc.** Pues estic salvat. Un atra cosa. Lo plantatge m'anirà bé per a anfortí les genives?

10 **Dentiste.** (Doctoralmén.) És evidén que hasta avui s'havia cregut en virtut maravillosa del plantatge, pero este, com mols atres procedimens empírics, la ciència moderna i sobretot lo método americà, han proclamat evidenmén inútils. Lo que pot fé si vosté.s troba malamén és vindre a casa meua.

Roc. No li podré pagá mai les seues bondats. Pero sóc agrait, sap? i tan pronte arribaré a casa faré per portar-li un regalet.

Dentiste. No.s moleste sant baró.

Roc. (Mol sério) Vosté.m voldrà per amic a mi, no és veritat?

15 **Dentiste.** Evidén de tota evidència.

Roc. Pues vostè acceptarà.l regalo i prou. Vaiga, m'alegro d'haver-lo conegut, eh? i tot allò que.s diu.

Dentiste. Estigue bonet. Sempre a la seua devoció, ja hu sap, aquí trobarà dens i quixals i claus de tota classe. Un recadet a la família.

20 **Roc.** De part seua. (Traén una targeta la dóna al dentista.) Per si convé aquí li dixo la targeta.

Dentiste. (Prenén-la i lligín-la.) Roc Canyonó i Pesteta, fabrican de cabestres i cabeçons.

Roc. (Ràpid.) Que poso a la seua disposició. Ne faig de tota mida.

25 **Dentiste.** Gràcies, gràcies, no dixaria de cansar-lo.

Roc. Passe-hu bé.

Dentiste. Estigue bonet... Andosié... Cuidadet que no caigue.

(Tornan al mig l'escena, lligin la targeta.) Que bon home sembla este sinyó Roc. M'ofeix los cabeçons i cabestres i diu que m portarà un regalet... Si fossen pollastres... Que bé vindrien per a celebrá lo primé aniversari de la mort de la meua quinta sogra. (Se posa la targeta a butxaca i trau dos duros en plata; ensenyan-los diu.) Vataquí que ja mos hem guanyat lo jornalet... (Remiran los duros.) Eh? Qué és això? Este és sevillano... I este és de plom. Qué t'apareix? Es evidén que no t pots fiá de ningú. Veigues lo sinyó Roc? Oh, en lo seu modo de sé, és capaç d'anganyá a quansevol. No, a mi no m'anganyarà més perquè me'n recordaré (Decidit trau la targeta que Roc li ha donat i en un llapis hi apunta la paraula granuja, después llig.) Així me'n recordaré. Roc Canyamó i Pesteta, fabrican de cabestres i cabeçons és un granuja. Així sempre quedarà aquí permanén l'abús de confiança del tal sinyó Roc. Sense perjuí de reclamar-li lo canvi per moneda bona, d'esta falsa que m'ha dat. (Al marxá queda parat en sec davan del veladó i anfadat diu.)

15 Maria Santíssima! Déu meu sinyó!! És evidén que tot se gira contra mi. Es de tota evidència que ls dependens no tenen lo cuidado que deurién dels meus interessos. (Agafan un gros crostó de pa i una pinta grossa que hi han damun del veladó.) Veiguen? Això desdiu, és evidén que desdiu d'un centro odontològic com lo meu. Qué diran los cliens? Es evidén que ls sirvens avui en dia no són com cal.

20 Déu meu! Déu meu!

(Cridan.) Paco! Pacooo!

ESCENA II

Dentiste i Quiquet.

25 (Quiquet surt en un porronet de vi a la mà, una baldana de quarto i una milotxa.)

Quiquet. Qué mana, Padrí?

Dentiste. (Ensenyant-li lo pa i la pinta.) Estos antagònics objectes no demostren d'una manera evidén la vostra lamentable desídia?

Quiquet. Este pa és meu.

Dentiste. No hi ha un calaix per al pa i una bossa per a les pintes?

Quiquet. La pinta no hu és meua, padrí, és de Pere.

Dentiste. I a.t dic io, de Pere. És evident que busca desacreditar-me. Posá la pinta damun de les Cròniques del V Congrés Odontològic Americà!! Això és una profanació. Es evident que si no prenc mides un poc enèrgiques me tocaran passá mols disgustos. No puc confiá en ningú, i menos en Pere. Quiquet, no és evident?

Quiquet. (Ascarín al dentiste.) De tota evidència, padrí. Mire-se'l, parlan del llop. Aquí està Pere, antengue's en ell.

ESCENA III

10 Dits i Pere, que surt en cos de camisa sense dí res i badallan dissimuladamén.

Dentiste. Estes són hores d'alçar-se?

Pere. Me pensava que ancara era claró de lluna.

Quiquet. Si ia.m amorzat...

Pere. Pos que posen despertadó.

15 **Dentiste.** Que pervertida està la juventut, Jesús!

Pere. Gràcies.

Dentiste. És evident que anit a les tres quan vas arretirá no venies de missa, és evident.

Pere. De tota evidència. Oh quina penetració.

20 **Dentiste.** *Mal mal... quien mal anda* és evident.

Pere. (Interrumpín.) Que és coixo.

Quiquet. O coixa, de tot hi ha.

Dentiste. És gran la vostra desaprensió. De segú que Rosendo...

Pere. No.m parle d'este tipo.

Dentiste. És clà, com és, evidén, més cumplidó de l'obligació que tu, per això...

Pere. Sí, sí, io ia sé perquè l'alaba. Perquè son pare té terra partín en vosté allà al Favaret...

5 **Dentiste.** Es evidenmén inoportuna la relació que alegues de proximitat de finques mútues. Si a Rosendo no li maldo és perquè no hu mereix. Es evidén...

Pere. Lo que és evidén és que vosté està cego.

10 **Dentiste.** Cego, io? Io cego, que hai sabut vore hasta les més amagades antranyes del método americà en quan fan referència a les extraccions de incisius i molars? Cego io que hai vist lo secret de la construcció de paladàs artificials de goma que no és l'aràbiga?

Pere. Sí, vosté, vosté que no veu que a penes queden pèls al bigot del gat dissecat tan estimat per la seua penúltima dona?

Dentiste. Que no queden pèls al bigot del meu gatet que e.p.d.? Qué.ls ha fet?

15 **Pere.** Pregunte-hu al seu *niño mimado*, a Rosendo que un a un los hi ha arrancat.

Dentiste. (Desesperat.) Ell? Ell? És evidén que no.t pots fiá de ningú. Ai, humanitat, humanitat... Ai Rosendo! La profanació dels bigots del meu gatet mort a la flò de la seua joventut m'ha ferit, m'ha arribat al fondo de l'ànima.

Pere. Ah, pos si només fossen los bigots...

20 **Dentiste.** Ancara més?

Pere. Ara li ha pegat per retallar-li les orelles.

Dentiste. Ni les orelles li respecta? Pobre gatet meu, pobret Pixin. Tu tan fiel, tu que en lo susto que vas donar-li vas fé morí a la meua quarta política. Tu a que tan tinc d'agraí... (Aixanglota mig ploran...)

25 **Quiquet.** Pobre padrí... No plore... Distregue's, done'm un cigarret, vol?...

Dentiste. Oh! És evidén que una desgràcia no ve mai sola. Tu fumes?... Fumes tu? Si io no estés convençut de que.ls procedimens violens evidenmén són contraproduens, ara mateix te castigava severamén.

Quiquet. Vosté bé fuma...

Dentiste. Io.ls faig prims i un atra, io ia sóc casat per quinta vegada.

Pere. Si vo.l demanés Rosendo ia lo hi donaríeu.

Quiquet. Calla que surt.

ESCENA IV

5

Dits i Rosendo

Rosendo. Bon dia mos done Déu.

Dentiste. Eh! Cap de son!

Rosendo. És que no trobava.ls calcetins.

Pere. Bona excusa...

10 **Rosendo.** Ah pos tu la cara la fas d'havé matinat de valén.
(En este momén li cau lo porró de les mans de Quiquet.)

Dentiste. Guapo! No pot dixá de sé? Estàs baubo?

Quiquet. No padrí, és que m'havia entrat un mosquit al nas esquerre. (Sumica.)

Rosendo. No plores, Quiquet.

15 **Pere.** Abona'l ancara.

Rosendo. Calla, ximple.

Pere. Lo ximple hu siràs tu.

Dentiste. Prou! No comenceu vatros ara.

Rosendo. És ell que.m busca.

20 **Pere.** I.t trobo arrancan los pèls dels bigots del gat ambalsemat.

Rosendo. Io? Això hu faràs tu...

Dentiste. Que hu aclariràs?

Quiquet. Puija un u atre.

5 **Dentiste.** Recomano formalmén a la vostra delicada respectuositat, mútua de vostés, lo mantenimén del bon nom de casa meua. Espero que les seues lamentables i extemporànees discussions no escandalitzaran a la clientela. Es evidén que la seua conveniència no.ls farà perdre de vista lo que la dignitat mana, l'educació impositiva i.l bon nom de tots exigix. (Se'n va majestuosamén.)

ESCENA V

(Mateixos que l'anterior.)

10 **Quiquet.** (Remendan a son padrí.) Es evidén de tota evidència que mon padrí a.n este pas semblarà que ha perdut la xaveta.
(Surtín dentiste, interrompíx.)

Dentiste. És evidén. Los parenostres me fan perdre les Avemaries. Devia haver-vos avisat que portaran un regalet, pot sé siran pollastres, los recullireu.

15 **Rosendo.** Bueno.

Pere. Està bé. (Tots alhora.)

Quiquet. Vaigue descansat.

(Se'n va dentiste. Quiquet arroplega.ls vidres del porró disposan-se a marxá.)

Rosendo. (A Pere.) Ets un ximple.

20 **Pere.** (A Rosendo.) Tu un tanoca.

Rosendo. Pronte hu acabaré, io

Pere. Més pronte hu acabaré io.

Rosendo. Quiquet, ascolta (Agafan-lo pel braç dret.)

Pere. Ascolta, Quiquet (Agafan-lo pel braç esquerre.)

25 **Rosendo.** (Baix a Quiquet.) Vull dir-te dos paraules, espera'm.
(Giran-se a Pere.) A tu sí que te les arrancaré les orelles. Vés posan-me mal davan de l'amo. (Se'n va.)

Pere. (A Quiquet.) Espera'm que t'hai de parlá. (Per Rosendo.) Ia voràs lo que li faig a.n este... (Se'n va.)

ESCENA VI

Quiquet, sol.

5 **Quiquet.** (Remedan als dos que se n'han anat.) T'hai de parlá Quiquet... Quiquet vull dir-te dos paraules... Bueno. A vore qué voldran este parell de tarambanes. No.s poden vore. Estan com lo gat i.l gos, com l'aranya i la mosca, com Maura i Lerroux, com sogra i nora, no lliguen de cap modo. Estan los dos que de bona gana un se quedaria borni per a que l'atre.s quedés cego. Quansevol dia ja hu
10 sentirem dí. I total per qué? Perqué cada un se creu que mon padrí s'estima més a l'atre. En això ningú hi guanya més que io. Sóc amic dels dos i als dos exploto. (Miran cap a la porta.) Callem que... Vateu aquí Pere. Comença la comèdia.

ESCENA VIII

Quico i Pere que surt, recelós.

15 **Pere.** (En misteri.) Estàs tot sol?

Quico. (Igual.) Sí, Pere, com un cobradó del pon dels muts en nit de ven de dal en ple hivern.

Pere. Me puc fiá de tu? No'm vendràs?

Quico. Lo poc que.n trauria te pot fé está tranquil.

20 **Pere.** Pos escolta. Avui m'has d'ajudá a traure d'esta casa a Rosendo.

Quico. Si.l poses dins d'un baül, t'ajudaré una mà.

Pere. No, m'has d'ajudà per a qué.l trague ton padrí.

Quico. Quan guanyo, io?

Pere. Dos rals.

25 **Quico.** Poc és.

- Pere.** I un *rompecabezas* aragonés.
- Quico.** Més m'estimo una capsa de betum de 15 cèntims.
- Pere.** Bueno, pero jura'm que no.m descobriràs.
- 5 **Quico.** (Fén la cançoneta d'estudi.) *Los mandamientos de la Ley de Dios són*
10...
- Pere.** Tens raó. Bueno, me fio de tu.
- Quico.** Qué s'ha de fé?
- Pere.** Anar-me a comprá una purga de qualiquinqua.
- Quico.** Per a qui és?
- 10 **Pere.** Este és lo meu secret. Vols?
- Quico.** Conforme. Vinga senyal i paga.
- Pere.** Té, aquí tens 20 cèntims. Pero vés-me-la a buscá de seguida. Ias (Li
dóna una botella.) Sobretot que sigue ben forta. Que te la carreguen bé. Avui.
15 Avui sirà la meua. Que dolça és la vengança. Tremola Rosendo, tremola. Avui me
les pagaràs totes juntes. (Se'n va.)
- Quico.** Una purga de qualiquinqua... una purga que deu sé de matxo...? Que
deu volé fé este boig? Vigilaré... (Senyalan la porta.) L'atre.

ESCENA VIII

(Quico i Rosendo que surt en temó.)

- 20 **Rosendo.** Paquito? (Cotet a cotet.)
- Quico.** (Igual.) Qué?
- Rosendo.** M'estimes?
- Quico.** Eh??!
- Rosendo.** Si m'estimes, ajuda'm. Avui Pere ha de saltá.

- Quico.** A xúlit? Io t'aguantaré la corda.
- Rosendo.** No, ha de saltá d'esta casa.
- Quico.** Qué vols que face?
- Rosendo.** Mol poca cosa.
- 5 **Quico.** Qué.m daràs?
- Rosendo.** Un sombrero de copa que tinc amagat al colomá.
- Quico.** Per un sombrero de copa?
- Rosendo.** És que te.l daré ple de figues seques.
- Quico.** Qué hai de fé?
- 10 **Rosendo.** Amagá lo gat ambalsemat de l'amo, i.l corsé que té tancat, a l'armari de la cuina.
- Quico.** Qué.n trauràs d'això?
- Rosendo.** Tu diràs que hu ha fet Pere.
- Quico.** Oh!
- 15 **Rosendo.** Hu faràs?
- Quico.** (Pensan un poc.) Vés descansat.
- Rosendo.** Ancora falta lo principal.
- Quico.** Qué és?
- 20 **Rosendo.** Al calaix de baix de tot de l'armari dels trastes d'arrancá quixals, hi ha amagat lo corderet que despusahí van puijá de la Ribera per a ton padrí.
- Quico.** I està viu?
- Rosendo.** Aquí està la jugada. Tan pronte com se'n vaigue ton padrí, l'agafes així pel coll (Rosendo va fén en Quimet lo que va dién-li que té de fé en lo cordé.) En este gavinyet (ne trau un de tallá formatge), Zas!!! Lo degolles.

- Quico.** Pensava que anava de bo.
- Rosendo.** No home. Fes-hu que io t'ajudaré.
- Quico.** I qué.n farem del corderet mort?
- Rosendo.** Mo l'anirem a minjá a l'hort de l'aigua roija i hu pagarà Pere.
- 5 **Quico.** Ben pensat. Pero ara hi torno. Trobo que és molta faena per tan poca paga.
- Rosendo.** Bueno. Además te daré un *añadido* de ma tia per a que.l regales a la nóvia.
- Quico.** Està bé. Pero a tu te hu faig més barato que a Pere.
- 10 **Rosendo.** Eh? Qué li fas a Pere?
- Quico.** Vull dí que a Pere no lo hi faria tan barato.
- Rosendo.** Cuidadito que Pere.n sàpigue res d'això...
- Quico.** Vols callá?
- 15 **Rosendo.** Dóna't pressa que tot s'ha de fé este matí, degollá.l corderet, i amagá.l gat i.l corsé.
- Quico.** Tan pronte com se'n vaigue mon padrí.
- Rosendo.** Avui, avui me vengaré. O dixo de sé qui sóc o Pere salta d'aquí (Se'n va.)

ESCENA IX

20 Quico i Ramon, lo pintó.

- Quico.** Quin anciam de carxofeta.n surtirà d'estes anfàncies?... Estan tan segures les meues orelles com un campaná de baijoques a la vora del riu... (Meditabund.) Ai, ai, ai... Si mon padrí se n'entera... no.m valdrà.l farol de l'oli. (Entristín-se còmicamén cada vegada més.) És capaç de despatxar-me... I a on aniria?... Sense pares... sense mares... sense perres...
25 (Trau lo cap lo pintó i mira per tot arreu; prenén precaucions entra i diu.)

- Pintó.** Qué hi ha de nou, menut?
- Quico.** Mol i dolén sinyó Pintó. M'apareix que d'esta, los diaris ne parlaran.
- Pintó.** Avui parlen de mi.
- Quico.** De vosté?
- 5 **Pintó.** Mira (Agafa "Lo Restauradó" de damun la taula i allargan-lo a Quiquet diu.) Llig. (Li senyala.)
- Quico.** (Lligín.) *Ayer en la orilla del Ebro se reunieron más de quinientos curiosos...*
- 10 **Pintó.** (Interrumpín.) Pos entre estos *quinientos curiosos* estava jo; veigues com parlen de mi.
- Quico.** Sempre està de platxèria vosté. (Sério.) Ah, pos no són coses de riure, cregue'm. De mi los diaris ne parlaran nombran-me en totes les lletres.
- Pintó.** Qué passa?
- 15 **Quico.** Que per dos rals i un barret de figues me veig compromés a tapá a dos malfactós.
- Pintó.** Explica'm
- Quico.** Pere i Rosendo.
- Pintó.** Ia! Dos poques soltes.
- 20 **Quico.** Dos poques soltes que tenen mol males idees. Nada menos que una purga de qualiquinqua.
- Pintó.** Amigo!!
- Quico.** I este gavinyet per a degollar-lo ...
- Pintó.** A qui? (A part.) Això va bé, tindrem gresca i io podré pendre apuntes nous. (A Quiquet.) Dignes, dignes.
- 25 **Quico.** (Com extraviat.) Ah no, això sí que no... Perqué en conte de degollá a l'un podien degollá a l'atre... i Oh allavons... no, no vull pensar-hi... no... (Creixén en desesperació còmica.) Ia.m veig arruixat d'esta casa... i qui sap si a

la presó... entre dos guàrdia civils... i potsé donaran garrot a Rosendo i... cadena perpètua a Pere... i mon padrí arruïnàt, i ma padrina viuda... i io... io... aiii... ai...
 D. Ramon (S'abraça al pintó i plora ascandalosament.) Ajude'm sinyó Pintó, ajude'm, aiiii (Se sen soroll dins, lo pintó se desampelluga de Quiquet i posan-li la mà a la boca li diu.)

Pintó. Lo dentiste. Estic perdut. No digues res, menut. (Lo pintó s'amaga al portié de la porta esquerra.)

ESCENA X

Dits i Pere, Rosendo i Dentiste. Al surtí, Quiquet para de plorá, en sec.

10 **Dentiste.** És evidén que hi han dies que tot va mal. Tan dematí ia tenim dos duros falsos, un porró trencat, los pollastres que no han vingut, i ara este ascàndol. És eviden que no puc tindre cap dimats tranquil. Mal dia me se prepara. Tu? Per qué ploraves?

Quico. (Sumican.) Es que Rosendo... (Plora.)

15 **Rosendo.** (Ràpid.) Tu! Mutxeli!

Quico. Vull dí Peret...

Pere. T'arranco la llengua si xistes. (Amenaçant.)

Dentiste. Acabem, per qué plores?

20 **Quico.** És que... (Decidit.) Rosendo i Pere (Los dos se posen a tremolá.) me van comprá una cadarnera i la pobreta s'ha minjat un botó de calçotets i m'apareix que s'aufegarà... aiii... uiii.

Rosendo. (Ràpid.) Respiro.

Pere. (Igual.) Quin tròpic de cor tenia...

Pintó. (Fén mameus de detràs del portié, se'n riu.)

25 **Dentiste.** És evidén de tota evidència que tens un tornillo flux, Quiquet... (Senyalan-se.l cap.) Per una bestiola així, plores?

Quico. Vosté nò.s va posá dol quan se va morí lo gat?

Dentiste. Quina diferència de mort entre la teua miserable cadarnera i el meu Pixinet...

Quico. Sí, lo gat va morir d'un tip de botnades de llissal i la cadarnera ha mort d'un ampatx de botons de calçotet.

5 **Dentiste.** De totes maneres te recomano que no.s repetixque l'escàndol.

Quico. No ploraré més, padrí.

10 **Dentiste.** M'havia paregut sentí a.n aquell malaït pintó (Lo pintó que face.ls mameus corresponens a la situació.) que tans mals ratos me dóna i que tan gosa en fer-me rabiá i que tans perjuins me causa... Si no hu sabíeu, saben-ho, d'una vegada per a sempre. Lo pintó Ramon Aiguarràs i Soses té prohibit posá.ls peus a casa meua.

Quico. Pos mire io sé a on...

15 **Pere.** (Que ha vist al pintó amagat, alça violentamén lo peu com si Quico l'hagués xafat i pegan-li aspenta li diu.) No vaigues xafan, ximplet... Sembla que tingues formigó. (Baix i ràpid.) Si dius res del pintó te la carregues.

Dentiste. Qué dies que saps del pintó?

Quico. Que...

Dentiste. Qué?

Quico. ... Que té una pipa que hi cap un sarrió de terregada.

20 **Dentiste.** És evidén que la cadarnera t'ha trastocat. Anem, anem, Rosendo, que acabarem de posá aquelles dens a la boca de Donya...

Pere. (Interrumpín.) Si la boca és per a una sinyora no mos digue qui és que no.ls agrada que sàpiguen lo que porten postís...

Dentiste. És evidén que avui només faig tonteries.

25 **Pintó.** Com sempre.

Dentiste. Quiquet, no sigues desvergonyat... Ah si acàs venia.l pintó, aviseu-me. Tinc la pistola preparada. No, no.s burlarà de mi. Perqué és evidén que se'n burla. (Se'n va jun en Rosendo.)

ESCENA XI

Pere, Quiquet i Pintó.

- Pere.** Qué anaves a fé, desgraciat?
- Quiquet.** Sí, mol desgraciat.
- 5 **Pere.** Per tindre la llengua massa llerga.
- Quiquet.** Per no tindre tabaco.
- Pere.** (Confidencialmén.) Si no.m descubriexes te donaré un ral. No.t puc doná més perquè del llogué del quartet només ne trac quinze cèntims cada dia.
- 10 **Quiquet.** Quin llogué i quin quartet mos ha dat Déu? Aquí sembla que tots haguésem perdut la xaveta. Com si a.n esta casa n'hi hagués algun de pis per a llogá, sen tot planta baixa!
- Pere.** Però és que tu no saps que.l pintó té llogat lo quartet pel preu que t'hai dit?
- Quiquet.** I qui.l cobra.l llogué? Mon padrí?
- 15 **Pere.** Per l'amor de Déu que ton padrí no sàpigue res d'això. Lo que menos faria siria despatxar-mos als dos. Lo llogué lo cobro io. Ia te'n faré part.
- Quiquet.** I a on dorms tu si li has llogat lo quarto?
- Pere.** Xic no, que no hu és lo meu. Lo que li tinc llogat és aquell (Senyalan lo d'esquerra foro.)
- 20 **Quiquet.** Aquell? Si allò és un mas robat.
- Pere.** Pues aquell és lo que.l pintó necessita.
- Quiquet.** No hu entenc.
- Pintó.** (Surtín de sobte. Quiquet i Pere fan un pas arrere.) Io t'hu explicaré, Quiquet.
- 25 **Quiquet.** Pensava que havia fugit pel balcó.

- Pintó.** Io no fuijo mai quan se tracta de fé faena de l'ofici.
- Quiquet.** Ara hu entenc menos. No sé qué pugue pintá a.n aquell magatzem de taranyanes i trastes vells. (Senyalan lo quarto.)
- Pintó.** A on dóna la finestra de dins d'aquell quarto?
- 5 **Quiquet.** A la sala d'operacions.
- Pere.** No hu veus ancara, siboc?
- Quiquet.** Ambonarrefé, no.
- Pintó.** Pues des d'aquella finestra prenc apuntes, copio les carasses que la gen fa mentres lus hu arranquen.
- 10 **Quiquet.** Ah dimoni! Ara, ara hu entenc. Me'ls dixarà vore.ls dibuixos?
- Pere.** És clà, home. Voràs si n'hi han de bonics. Quines cares, mano meu! Sobretot les carasses dels que glopeigen, eh, sinyó Ramon?
- Pintó.** Sí que.n surten de ben boniques; sobretot no li digues res a ton padrí perquè no.m dixaria acabá de fé un estudi que.m falta.
- 15 **Pere.** Algun atra diablura és lo que du entre mans, de segú.
- Pintó.** No. Més ben dit, sí. (Fa senya a Pere per a qué envie a Quiquet.)
- Pere.** Ia has anat a buscá la purga?
- Quiquet.** Té raó. Ia no me'n recordava.
- Pere.** Au, pos vés-hi de seguida, motet.
- 20 **Quiquet.** Ara hi vaig correns.
- Pintó.** Ias, (Donan-li una pesseta.) compra't pitos.
- Quiquet.** (La besa arrobadoramén i diu.) Abans me dixaré tallá les orelles que dí res a ningú. Gràcies, sinyó pintó.
- Pere.** Au sorié, vés i que te la donen ben forta i que.t facen bona mesura.
- 25 **Quiquet.** (Agafan la botella.) Si mon padrí pregunta per mi, digues que sóc a fé creu, o fer-me dí les cartes o a portá la cadarnera a casa.l menescal, lo que

vulgues.

Pere. Vés, vés.

ESCENA XII

Pere i Pintó.

5 **Pintó.** Per confiança que mereixquen, los nois sempre són nois, per això t'hai fet senya de que l'enviesses.

Pere. Ha fet ben fet.

Pintó. Puc contá en tu, eh? Només per a avui.

Pere. Avui i sempre, ia hu sap. Contra qui anirem, contra l'amo?

10 **Pintó.** Pues que tu t'hu has cregut que vaig contra n. ell perquè l'hai pintat minjan-se una dona en primentons?

Pere. Pues ell s'hu creu. Per sí u per no, no se'n fie, perquè és capaç d'esgarrapar-lo, perquè està convençut que vosté hu ha fet perquè la dona que té és la que fa sis.

15 **Pintó.** Bueno, que cregue lo que vulgue, ia voràs com tot s'acabarà rién, no tingues temó que no arribarà la sang al riu.

Pere. Pero milló sirà que ell no s'entere de res de les nostres coses.

Pintó. Això sí. I perquè no mos destorben después, bo sirà que sàpigues lo que vull que avui faces per a ajudar-me.

20 **Pere.** A les seues órdenes.

Pintó. Tots los apuntes, totes les cares que en los dies que vinc aquí hai pitat, són de gen que ha vingut a arrancar-se.ls quixals perquè.ls fan mal.

Pere. És clá.

25 **Pintó.** Pues me'n falta una d'algú que hi vingue per gust, que vingue a arrancar-se.ls sense fer-li mal o que sense que n'hi facen se cregue que n'hi fan.

Pere. Hu veig difícil que ningú tingue l'humor d'arrancar-se'ls quixals perquè sí, sense que l'aspenteigen forts dolós i rabiosos sufrimens.

5 **Pintó.** Aquí està'l cas. Si tu m'ajudes no sols pintaré avui lo que.t dic que.m falta sinó que curaré a un ximple de la seua tonteria. Tinc un amic tan capsot i tan baix de davan que creu tot lo que li diuen. És mol impresionable. Jo hai conseguit fer-lo anà al llit tantes vegades com hai volgut, fen-li creure que està groc i ullat. Despus-ahí li vaig fé creure que per a curar-se'ls ulls de poll se'ls havia d'untá en gel rustit, i.n va rustí una barra.

Pere. Ambonafé.

10 **Pintó.** Pues a.n este sinyoret, vull vore-li la cara que fa a l'arrancar-li un quixal. Ahí vaig fer-li creure que li feien mal i avui l'hai trobat i m'ha preguntat si tenia la galta unflada.

Pere. Pos que vingue que xalarem.

15 **Pintó.** Escolta. Podrà sé tindre'l tancat un parell d'hores al quartet aquell que.m llogues a mi?

Pere. I si mou ascàndol i l'amo...

Pintó. Surt del pas dién-li que és un boig o un lladre a quansevol cosa per l'istil. La qüestió és que estigue tancat un bon rato. Lo demás corre de mon conte.

Pere. Com vulgue.

20 **Pintó.** Té, aquí tens per a café (Li allarga un duro.) Pero sobretot no me'l soltes per més ascàndol que arme.
(Entra correns Quiquet.)

25 **Quiquet.** Sinyó Pere m'ha dit lo boticari que la purga de qualiquinqua no és tan forta com vosté demana. Diu que si la vol d'oli de... M'apareix que m'ha dit d'oli de cretona...

Pere. Oli de cróton voldràs dí.

Pintó. Cuidado que esta purga és d'efectes fulminans.

Pere. Esta és la que io necessito.

(De dins dentiste: Pere!! Pere!!)

30 **Quiquet.** Qué deu volé lo sinyó eminència?

(Dentiste cridan més fort: Pere!! Pere!!)

Pere. Ara vaig.

Pintó. Vés, vés no.l faces desesperá. Io ia m'esperaré.

Quiquet. Que porto això de la cretona?

5 **Pere.** Ia havies d'havé tornat.

(De dins dentiste furiós: Pere!!! Pere!!! Es evidén...)

Quiquet. San Marc, Santes Creus... (Se'n va correns cantan en cançoneta d'estudi.) "Una purga de cretona, una purga de cretona"... (Se va apagan la veu sentín-se mentres cau lo telon, "ona... ona"...)

10 **Pere.** (En lo peu dins del gabinet d'operacions.) Ara, ara vindrà l'arma terrible de la meua vengança.

(De dins un gran crit de Pere!!!!.)

Pere. (Senyan-se de pressa moltes vegades en assoramén, se n'entra.)

Pintó. Vorem que.n surt d'este enciam.

15 (Telon ràpid.)

ACTE SEGON

(L'escenari igual que.l primé acte.)

ESCENA I

20 Pere, Pintó i Pepito.

(Lo pintó apareix fen ninots a un papé.)

Pere. (Surtín de seguida d'alçar-se.l telon.) M'haurà de perdoná uns momens que estem arreglan unes dens i l'amo està desesperat...

Pintó. Face, face.

Pere. (Anan-se'n.) Ancara no ha vingut aquell del gel rustit?

5 **Pintó.** Ancara no.

(De dins.)

Pepito. Aveee!

(De dins dentiste: Pere!!)

Pere. Vaig. (Se'n va correns.)

10 **Pintó.** Sobretot tanca'l bé.

Pepito. (Entra en les barres ambenades en un mocadó blanc, se queda miran un dels quadros que representa un que té mal de quixals, en veu dolorida, diu:) Pobret, quina llàstima.m fa.

Pintó. Qui? (Al públic.) Este és aquell.

15 **Pepito.** Este desgraciat d'aquí (Senyalan lo quadro i giran-se. Va correns al pintó.) Ah, D. Ramon... Estimat D.Ramon, no l'havia vist. Perdone'm don Ramon. No voldria que fregués a prendó, vull dí que hu prengués a fredó d'afecte lo no haver-lo saludat.

Pintó. No home no, de cap modo; ia sé io que vosté m'aprecia, D. Pepe.

20 **Pepito.** (Ceremoniós.) Faça.l favor de cridar-me pel ditimuniu, dic diminutiu. Pepito m'alaga més, fa més dolç, i més fi i més... ¡¡aiiii!!

Pintó. Qué té, Pepito?

Pepito. Me sembla que.m fa mal lo quixal.

Pintó. Més que adés quan mos hem vist?

25 **Pepito.** Oh, no hu sé cert. (Se desfà.l mocadó i ensenyan-li la galta pregunta.) Tinc galtada la umfla, dic tinc unflada la galta? (Se posa lo mocadó a la butxaca.)

Pintó. Oh, Pepito, estimat Pepito, Oh!

Pepito. (Assorat.) Creu que.s grava, vull dí grave, lo meu estat?

Pintó. Lo mal de quixals, jove, és mal de fàcil curació. Una petita operació quirúrgica, una simple extracció, és prou de vegades per a acabá en la vida...

Pepito. (Assorat.) Eeeeh!

5 **Pintó.** En la vida del microbi que produix los dolós al pacién.

Pepito. M'havia asgafirrat, dic asgarrifat. Escolte, vosté és mol sensible?

Pintó. Mol. Mire si tinc això (Senyalan al fetge.) que fa pocs dies anava pel carré D'en Carbó i de repén veig que un automòbil... caïa d'un quin pis anan recte a pará damun d'una ninyera que portava per la mà... un abadeijo d'Escòcia...

10 **Pepito.** Pobra criatura. Vosté la salvaria?

Pintó. L' emoció, lo desbordamén de la meua sensibilitat me va atallá i no hi vaig sé a tems. Un sargento de carabinés me va passá davan. Ell va ampomá l'automòbil.

Pepito. Ell? Lo sargento, automòbil... Quin pis.

15 **Pintó.** Sí.

Pepito. OOOh!

Pintó. Era de cartó.

Pepito. AAAAAAH!!!

Pintó. Veigue si sóc sensible que un automòbil de cartó ma va commoure.

20 **Pepito.** Aiii, Don Ramon. No sóc feliç. Console'm.

Pintó. Jove, vosté hauria de pendre nou novenes de llet de burra.

Pepito. Vol dí? Vol dí?

Pintó. També hauria d'adependre de tocá l'acordeon.

25 **Pepito.** Si ia.n sé. Es lo meu fort. Sé tocá allò de "*La señora do-ro-tea ha mantado un compron*", dic "*Se ha comprado un manton*". (La música d'això és la infernal tocata que pianos i acordeons han ambutit per totes les paciens orelles

d'algun dels malaïts xismes dits.) "La do fa do la fa mi sol si bemol, re si bemol sol mi mi do". (Mentre Pepito canta que hu acompanye en mameus con si toqués l'acordeon.)

5 **Pintó.** Mol bé jove, mol bé. Vosté ancara pot sé feliç ancara que no hu semble.

Pepito. Ai, no.

Pintó. Pel mal de quixals?

10 **Pepito.** No, no... Per qué no li passaria un tramvia per damun a la ingrata, abans de donar-me.l no, después d'haver-me donat lo sí? Des d'aquella fetxa infausta.m butraco, dic me trabuco, i me s'ha fet impossible la felicitat. A vegades me vénen tentacions d'adependre de fé ganxet per a fé vànues i fé la guerra a les dones.

Pintó. Oh, jove! Abrece'm (S'abracen.) Io també l'hai declarada la guerra a les dones.

15 **Pepito.** Perdone'm D. Ramon; io és al revés, són elles que me l'han declarada a mi.

Pintó. No hi perd res. Mire'm, si.m dien: tria, si no.t cases, hauràs de contá mentres vixques cada dia los grans que té un sac d'alpiste.

Pepito. I.ls contaria?

20 **Pintó.** Vaia!!

Pepito. Oh quina paciència.

Pintó. No tanta com sembla. Només ne contaria los que entren a un gram. Com un quilo té mil grams, sap? Pues sabén los quilos d'un sac...

Pepito. Oh quina persicàpcia, dic perscapícia, dic perspicàcia!!

25 **Pintó.** Com va això del mal de quixals?

Pepito. Aiiii!!! Mal, mol mal. Vosté m'hi ha fet pensá. Estic per determinar-me.

Pintó. Creu que és precís?

Pepito. Crec que sí, a pesar de que.m passa una cosa mol estranya. Només me

fan mal quan penso en vosté, quan veig a vosté o quan parlo en vosté.

Pintó. És especial...

Pepito. Sí, que hu és.

5 **Pintó.** Pero si vol dí la veritat ara n'hi fan de valén. No hu pot mentí. Res, pues. És precis que.s face l'operació. En quatre o cinc que se n'arranque n'hi haurà prou.

Pepito. Lo que més convingue D. Ramon.

Pintó. Això sí, ha de pendre totes les precaucions. No tots los dentistes són bons.

10 **Pepito.** Tal diuen.

Pintó. Lo sinyó Patricio és de lo milloret que hi ha; usa lo método americà, sap? Pero io de vosté, abans de determinar-me a que me.ls arranquessen procuraria enterar-me, vore, convence'm de que.l tal método és com preconisen.

Pepito. Com fer-hu?

15 **Pintó.** Mol senzill. Procure soborná al practican i que li dixen vore sense que veiguen a vosté com treballen, que li dixen vore com arranquen quixals. En dos o tres que.n veigue arrancá ia vorá vosté si patixen mol o poc, o lo que sigue, i allavons...

20 **Pepito.** Mol ben pensat. Mai li pagaré los favors i l'interés que.m demostra. Ai D. Ramon, me commou quan topo ànimes tan... tan... tan...

Pintó. Jove, ancara no som a Nadal per a cantá.l tantarantan.

Pepito. És que.m topo sap? Pues sí, quan topo en ànimes com vosté me vénen ganes de plorá (Trau un mocadó i plora.) Tinc los llagrimals mol fluixos des de que vaig tindre.l sarrampió.

25 **Pintó.** (Fén com qui plora.) Ai, calle, calle, que sóc mol sensible. Calle que.m se representa l'abadeijo d'Escòcia de la criada aquella de l'automòbil. (S'abracen los dos; de repén en una ràpida transició solta a Pepito i diu.) Me pareix que ve algú... Ampregue'l i que li dixes fé observacions des del quartet aquell (Li senyala); pague-li bé i ia vorà com hu conseguix: Io tornaré lego. Sobretot mire bé si patixen mol. Me'n vaig que.m se fa tard. (Se'n va.)

30

Pepito. Ai D. Ramon, tanta bondat me commou hasta.l fondo de les antranyes.

ESCENA II

Pepito i Roc que du un cullitó gros, tapat.

5 **Pepito.** Ai, Déu meu! Si a lo menos no fessen mol mal per a arrancar-se.ls quixals... Vorem, vorem. Té raó l'amic D. Ramon, primé convé vore com los arranquen, después...

(Entra Roc, que dixal cullitó a la vora de la porta.)

Pepito. Calla, este deu sé.l practican. (Dirigint-se a Roc.) Per l'amor de Déu, pagan lo que sigue, llogue'm lo quartet.

Roc. Eh?

10 **Pepito.** Sí home, lo quartet aquell que sala a dóna, dic que dóna a la sala d'operacions.

Roc. Este està boig.

15 **Pepito.** Per un ratet li donaré tres pessetes. En quan haigue vist fé tres extraccions, sap? lo dixeré lliure. Li dono cavalla de paraulé, dic paraula de cavallé de que.l principal no hu sabrà.

Roc. *Señor mio*, vosté.m deu pendre per un atre.

Pepito. Si vosté no.s fia de mi i vol està en companyia meua allí dal, no tinc inconvenién.

20

ESCENA III

(Dits i Quiquet que sense interrompí l'escena entrarà en una grossa botella que portarà un ròtul en papé blanc i la dixerà damun la taula, al costat d'un got. Al dixer-la dirà "Aquí està la purga", i se'n va. A l'anar-se'n pren lo cullitó de Roc dien "Vataquí un traste bo per a amagá lo gat i.l corsé". Mentres les maniobres de Quiquet figurarà continua lo diàleg entre Roc i Pepito. A l'anar-se'n Quiquet, Pepito s'aginollarà en actitud suplican als peus de Roc i este dirà.)

Roc. Fuigge d'aquí, titella; qué m'explica!

ESCENA IV

(Dits i Pere que surt i queda miran-se als dos dién.)

Pere. Un d'estos dos és lo que.l pintó vol que tanque. Ia voràs...
(Anan a Roc.) Vosté ve per a...

5 **Roc.** Io sóc dels que cumplixen lo que prometen.

Pere. Pos puige, allí vorà lo que vol.

Roc. Allí.l voré?

10 **Pere.** Sí home, no li dic que sí? (Obri la porta i Roc puija per les escales que.s voran) Ia mos hem guanyat lo duro del pintó. (Dirigín-se a la finestra del quartet diu.) No t'arrendo la ganancia. (Se'n va.)

Pepito. (A Pere.) Ascolte, jove.

Pere. No estic per a brots io ara, si vol alguna cosa entengue's en este que és lo primé practican.

Pepito. *Al pelo.*

15

ESCENA V

Pepito i Rosendo

Pepito. Jove, vol guanyar-se tres pessetes?

Rosendo. Honradamén?

Pepito. Vol callá? Per qui m'ha pres?

20 **Rosendo.** És que de vegades... Vosté dirà qué s'ha de fé.

Pepito. Dixar-me puijà a.n aquell quartet per a vore com arranquen los quixals a la gen. Sols per un ratet.

Rosendo. Les tres pessetes són a pagá de seguida?

Pepito. (Traen-les.) Prengue.

Rosendo. En una condició. (Les pren.)

Pepito. Totes les que vulgue. (De dal se senten cops a la finestra.)

5 **Rosendo.** Que en cas de que l'amo hu descubrixque, ha de dí que l'hi ha dixat puijá Pere.

Pepito. Bueno. (Des de dal, més cops.)

Rosendo. Espere's un momentet que surto. Vaig a vore qué és este soroll.

ESCENA VI

10 (Pere, Pepito i Roc que des de dal mou escàndol de cops i soroll; al momén d'anar-se'n Rosendo, Roc obrirà violentamén la finestra i traén mig cos diu a Pepito.)

Roc. Aquí estàs i no m'obris? Atansa't mija cerilla, atansa't i voràs lo que és bo, ximplet més que ximplet. (S'amaga.)

15 **Pepito.** (Atansan-se.) És en mi que parla, germà? Home, no s'anfade que io no sóc...

Roc. (Surtín de repén en una graela a la mà) Con que tu no ets, eh? Pos, ias!!! Lo que sento és no havé trobat més que una botella d'àcid fènic.

(Surt Pere.)

20 **Pere.** Ia està.l bou a la corda. De bona m'hai lliurat perquè la graelada anava per mi. Ia estàs llest, si io t'hai d'obrí... Un duro és bo de guanyá. (Se'n va.)

Roc. (Des de detràs de la porta.) Obriu-me o vos obriré en canal. Obriu-me, dic! (Pega aspenta a la porta que s'obri al pun d'entrà Rosendo, que rep la portada als nassos.)

ESCENA VII

Rosendo, Roc i Pepito.

Rosendo. Eh? Qué és això?

Roc. (Surt furiós i s tira damun de Pepito sarandeijan-lo violentamén, diu.)
5 Espera't, titella; t'has de recordà de Roc Canyonó i Pesteta. Ufff quina pudina fas... Vés, vés-te'n lluny. (Lo rebut.)

Pepito. Ai pobre de mi.

Roc. Pues espera't que no me la duràs al molí ni tu ni ls ximpls d'esta casa. Vaig a donar-ne part. (Se'n va.)

10 **Pepito.** Tot me roda.

(De dins dentiste: Rosendo!! Rosendo!!)

Rosendo. Ai sinyoret, l'amo, l'amo. Mogue's, mogue's per l'amor de Déu, que l'amo no se n'entere. Amague's, entre...
(L'aspenteija cap al quartet que Pepito no veu i que inconscienmén hi puija.)

15

ESCENA VIII

Dentiste i Rosendo.

Dentiste. (Surt mudat.) Es evidén que estàs sord. Io me'n vaig. Torno lego. Si ve lo sinyó Roc, lo dels cabeçons, reps lo regalo i demana-li los dos duros que este matí m'ha donat falsos. No.l dixes marxá que no te'ls canvie. Es evidén que s tracta d'una equivocació pero formalmén te mano que no.l dixes marxá que no te'ls canvie. (Se'n va.)
20

ESCENA IX

Rosendo i Pepito dal.

Pepito. (Traén lo cap per la finestra.) Uuuuffff! Quina caló fa aquí dal.

Rosendo. Es que passa.l canyó del fumeral per aquí dins, no.n face cas. Distrague's. Cace ratolins mentrestan que io vaig a fé una operació. (A part.) A vore si Quiquet té preparat lo cordé. (Se'n va al gabinet.)

5 **Pepito.** Per lo que més s'estime face-la aviat l'operació, que aquí dal m'hi moriré.

ESCENA X

Quiquet i Pepito dal.

Pepito. Déu meu, Déu meu. A vore si veig res.

10 **Quiquet.** (Surt en lo cullitó de Roc.) Mai diran qué hi havia al cullitó? Tres dotzenes de coquetes de Maria, tres ous de titot, codonyat i tretze congres, tot hu hai adosat aquí (Senyalan la panxa.) Tot això devia sé per al padrí, de segú. Quan se n'entere tot lo més que.m pot fé és astirar-me les orelles, i en pau. Ademés hai surtit de l'apuro en Rosendo. Hai trobat puesto per a amagá lo gat i.l corsé de modo que hu pague Pere. Es allò de que quan passen s'agarren. (Se'n va al gabinet.)
15

ESCENA XI

Pere surt en una botella de les d'aigua, grans, a la mà.

20 **Pere.** Ia que lo del pintó està en marxa, anem per lo meu. Ara, ara comença la meua vengança contra.l ximplet de Rosendo. A la primera operació que ell face se guanya la cessantia, perquè l'amo quan s'entere pel clién que en conte de camemirla li ha dat una purga, sense més romanços, lo despatxarà. Només hu sento pel pobret que se la begue, perquè és forta. (Auloran.) Preparem-hu tot. Tan pronte Rosendo surtigue de la sala d'operacions li agafaré la seua botella i ia està. Farem la barata i au. Mentrestan posem la purga a.n esta botella que est. atra la
25 necessito. Lo demás vindrà. Abans de que l'amo torne ha de quedá tot llest. Dixa'm omplí esta d'aigua. (Se n'amporta la botella buida i se'n va.)

ESCENA XII

Pepito dal. De la sala d'operacions surtirà soroll així com de jamecs de cordé quan lo degollen.

5 **Pepito.** (Surt roig com un perdigot i en cos de camisa.) No.s pot resistí esta caló infernal. M'abraso. Oh, quin sofrí! I les operacions que fan allí dins no les veig. Ara està tot fosc i sembla que maten a un dona o a una criatureta. Ai, Déu meu... Tinc una set; tinc la boca com un os. Si tenia una mica d'aigua... Calla... allí veig una botella... (Se queda sola l'escena un momén i surt de pressa Pepito i va recte a la botella. N'ompli un got i se'l beu en ànsia.) A vore si me s'apaga
10 la set.
(Dins se sen soroll al gabinet.) Que no m'atrapen. (Torna a beure.) Quin mal gust té esta aigua (Se'n torna al quartet.)

ESCENA XIII

15 (Quiquet, Pepito dal i Pere que entra en una botella negra de les de Jerez buida a la mà, diu.)

Pere. Com Rosendo no surt i.l negoci du pressa a veam si dixo això arreglat de modo que si io tinc set pugue beure sense perill. Posem la purga a la botella de l'aigua i l'aigua a la botella del Jerez. (Hu fa.) Així. Ara omplim esta d'aigua. (Quiquet de detràs del portié veu l'operació de Pere.)

20 **Pere.** (Auloran la purga.) Mira que si un equivocadamén begués d'això...

(De dal un gran crit de Pepito de ¡¡¡Aiiii!

Pere. (Fuigín.) L'amic del pintó, nemon, nemon, no sigue cosa que.m tire la graela. Ia tornaré quan se calme.

25 (Se'n va correns; Quiquet surt també correns, cridan "Pere, Pere, ascolta" i se'n va detràs d'ell.)

Pepito. (Des de la finestra.) No puc més, io.m moro. Ai, ai, ai, al ventre sembla que hi tingue un piano de manubrio.

ESCENA XIV

Quiquet, i, dal amagat, Pepito.

5 **Quiquet.** (Entra anfadat.) Este Pere és granuja. Un mal pagadó. Li hai demanat los dos rals que m deu i me ls ha negat. Tu me la pagaràs. Qué t'has cregut? I que mossegaràs l'ham que tu mateix t'has preparat. Io t'hai de fé tastá la purga que preparaves per a un atre (Llança l'aigua de la botella de Jerez i l'ompli de la purga, dixeran atra vegada plena la d'aigua). Ia està. Io t conec i tu beuràs i més avui que has minjat abadeijo. Mal anirà si no surt com penso i allavons xalaràs per mal pagadó.

ESCENA XV

10 Pepito, Polisson i Roc vestit de sinyó en barret de copa.

Roc. (Entra determinat i braman diu.) Allí dal, sinyó Robustiano, allí dal m'han tingut tancat com a gos rabiós.

Polisson. *(Todo lo arreglarem. Quien ha sigut el que lo ha tancat?)*

Roc. Oh! No! veig ara.

15 (Pepito groc com una cera trau lo cap per la finestra i cridan, diu.)

Pepito. Aigua, aigua per l'amor de Déu, aigua per a rentar-me.

Roc. Aquell, aquell ha sigut, aquell ha ajudat a tancar-me. Lligue'l, sinyó Robustiano, lligue'l.

20 **Polisson.** *Bien. Espere-se aquí que voy a buscar un company. Uno solo no podemos hacer res.*

Pepito. Per l'amor de Déu, auxiliem-me, donem-me roba per a mudar-me, socorreguen-me.

Polisson. *Ausilio? Socorro? (Filosòficamén) Aquí perillas Robustiano. Cuando se hayga apaciguat volverem. (Se'n va.)*

25 **ESCENA XVI**

Pere i Roc; dal Pepito. Pere surt anan-se'n recte a les botelles.

Roc. Està lo sinyó Patricio, jove?

Pere. No sinyó pero si vol que li arranque algo... sóc un dels practicans. (A part.) Dimoni d'abadeijo, quina set m'ha donat... (Se posa de la botella de la purga al got i beu una mica.) Redimoni, quin mal gust té esta aigua.

5 **Roc.** Es igual. Venia a demanar-li una satisfacció. Ha de sabé, senyó meu, que a D. Roc Canyonó i Pesteta, fabrican de cabestres i cabeçons, no se'l tanca així com així a un quarto fosc.

10 **Pere.** Este és aquell (A part.) Con que vosté és lo que este matí ha donat los dos duros falsos a l'amo. (A part.) Tanquem-lo abans no m conegue. Està bé. (A Roc, se li tira damun i cridan.) Rosendo! Quiquet! veniu, surtiu de seguida.

ESCENA XVII

Dits Rosendo i Quiquet que surt en un gros gavinyet brut de sang.

Rosendo. Qué és?

Quiquet. Qué passa?

15 **Pere.** Agafeu-lo que és lo dels dos duros.

Roc. (Desfén-se.) Quins dos duros?

Pere. (Tornan-lo a agafá.) Hala, hala, dins a la sala d'operacions. Allí esperaràs a l'amo, los dos s'entendran. I no face resistència perquè este i io som mol bèsties.

20 **Quiquet.** (Ensenyan lo gavinyet.) A pos io.

Pere. (En un dels movimens per a subjectà a Roc, se queda en la cama en l'aire i fén un gran crit i apretan a córrer diu.) Aiii!!

Rosendo. Que t'has punxat en lo gavinyet?

25 **Quiquet.** No. S'ha punxat en un atra cosa que io sé. Per mal pagadó i ruguero (Això ràpidamén i sense soltà a Roc lo fan entrà a la sala d'operacions.)

ESCENA XVIII

Pepito, dalt. Patricio, Roc i Quiquet. Pepito anirà vestit de sinyora en vestit ben anrellamat.

5 **Pepito.** (Traén mig cos per la finestra, disfrassat, furiosamén diu.) No hi ha terra a la justícia, dic, no hi ha justícia a la terra si no castiguen als causans del meu mal rato. Això és massa.

(Entra Patricio a l'acte que de la sala d'operacions surt correns en senyals de terror i en les mans al cap Roc, cridan.)

10 **Roc.** Socorro, socorro. Mare de Déu Santíssima, allí dins s'acaba de fé una mort. Tot està ple de sang.

Dentiste. (Se dixa al talén de l'actor adoptá l'actitud de sorpresa i temó corresponens a la situació.) Qué diu est home? Ah! si és lo sinyó Roc. Es evidén que vosté està equivocat.

15 **Roc.** (Furiós.) Ah, és vosté? Lo que és evidén és que no me la portaran al molí. Allí dins s'ha fet una mort.

Pere. (Surt en la roba que Patricio.l dentiste portava al primé acte. Tot assorat diu.)

Pere. Sí, sinyó Patricio, tot està raijant sang. Mire.l gavinyet (Ensenyan lo que Quiquet s'haurà dixat damun del veladó.)

20 **Dentiste.** No pot sé.

Pere. Pos és.

Dentiste. (Assorat.) Pero? A qui han assessinat? Qui ha sigut lo criminal?.

Pepito. (Vestit de sinyora surt a la finestra.) Obringuen-me de seguida o.m tiro de dal baix. Io estic boig.

25 **Dentiste.** Qué és allò? És evidén que.ls dimats...

Roc. Aquell, aquell ha degut sé...

Quiquet. Sí padrí, sí, aquell deu sé...

Dentiste. Pos qué feu que no l'agafeu?

Pere. Quansevol s'hi atansa...

Quiquet. Pots fer-hi brots en un criminal com este.

Dentiste. Vés menut; vés correns i que vingue la guàrdia civil, los polissons, los carabinés, lo primé que trobes, motet i dis-los que aquí s'ha fet una mort.
5 (Se'n va Quiquet, correns.)

ESCENA XIX

Dits i Pepito, que surt. Al surtí tots se fan un pas arrere.

Pere. (Posan-se les mans al nas.) Uff! Quina ansumància més ardenta...

10 **Pepito.** Es clá. Entre l'àcid fènic que este sinyó m'ha tirat, i ls efectes del got d'aigua que m'hai begut, i la caló, i la temó, no res, que m'hai hagut de canviá de vestit i gràcies que entre ls mals trastes hai trobat este.

Dentiste. Lo vestit de bodes de la meua quarta dona. Un atra profanació. Es evidén que...

15 **Roc.** Amarreu-lo. Amarreu-lo. Si això hagués passat a meua casa ja tindria posat un cabeçó i estaria ben subjecte.
(Se li tiren damun. Lo dentiste se traou un cinturón exageradamén ample i l'amarren sucjentan-lo com a San Sebastià.)

20 **Pepito.** Senyores, qué fan? Respecten a una honra personada dic, a una persona honrada, que no té més defecte que.s pato, dic que.s topa.

Roc. Astopa? Amarreu-lo més fort que deu volé pegá foc a la casa.

Pepito. No, no...

ESCENA XX

Quiquet i Polisson que entra com lo ven de dal.

25 **Polisson.** *Vamos a ver... si podemos poner en net lo que aquí ha passat... (Traén-se un ample mocadó se torca la suó.) Dice el noi que ha habido un assassinat? Quien és el mort? Quien el viu? Han sido barrallas? Tiros? Gaviñetadas? Acabemos, aviat, porque si no lo diuen, de repent los lligo i me los llevo al*

cuartelete.

Dentiste. És evidén que vosté tingue així cert interés...

Polisson. *Lo que jo tengo es sed.*

5 **Dentiste.** Això rai, san baró. Begue, begue san cristià. (Li aboca aigua de la botella de la purga i al momén d'anà a beure, Quiquet li trau lo got de le mans i diu.)

Quiquet. No sinyó Robustiano, no.n begue.

Dentiste. Pero si és aigua...

Quiquet. Ia li daran aigua. És suc de cretona. Pregunte-hu a Pere.

10 **Pere.** Con que tu has sigut, eh? Ia me la pagaràs.

Polisson. (Filosòficamén.) *No puedo beber ahora agua, mejor, después beberé aguardent.*

Pepito. Ampare'm sinyó guàrdia, ampare'm. Io lo hi recompensaré, faré que li paguen los 29 mesos que li deuen a l'Ajuntamén.

15 **Polisson.** *Comprar-me a mi! Ha de saber senyor meu, que Robustiano Sánchez i Caliu no se ven por ningun ral. Si resulta que V. segun de las declaraciones se després és el que ha dado mort a la señora del Señor Patricio...*

20 **Dentiste.** Ai, pobre de mi! Assassinada la meua senyora? I m'hauré de casá per sèptima vegada. I.l pintó.m pintarà atra vegada minjant-me sis dones en primentons? Ai pobret de mi (Plora.)
Ai, desgraciat de mi. Pobra Teodora. Tu que tan...

Polisson. *No llore V. que aún no està bien probat que esté muerta del tot.*

Dentiste. Ai, pobreta meua. I vatros? Vaiga, està provat hasta la evidència que...

(Cau desmaiat, Pepito.)

25 **Polisson.** *Hay que desfer-le el corsé pobre señora.*

Roc. Si és l'assessino que s'ha disfrassat.

Polisson. *Que les pareix? I parece que no haiga roto nunca ningun plat.*

Quiquet. M'apareix que no hu ha sigut ma tia, la que han matat allí dins.

Dentiste. Ai quina dolçor de cor m'agafa. Io que ia m'havia aconsortat a casar-me per sèptima vegada. Es evidén, la mala sort me persequix.

Polisson. Pues quien és el difun?

5 **Pere.** Vaigue-hu a vore.

Polisson. (A Quiquet) *Ves menut, ves a ver-lo i surt enseguida a decirmelo que lego hi aniré io, mentres tanto prepararé.l sabre.*

(Quiquet se'n va a la sala d'operacions.)

Quiquet. (A l'anar-se'n.) Tot per un barret de figues.

10 **Dentiste.** I Rosendo?

Pere. En demés si és ell lo que...

Dentiste. Es evidén que tens la llengua de vívora.

Pere. Vaigue'l, vaigue'l abonan.

Roc. Està vist, tots són una colla de ximplés.

15 **Pere.** Lo ximple sirà vosté. Sinó pregunte-hu al pintó.

Roc. Ancora més insults?

Pere. Pos qué.s pensava? Si quan adés l'hai tancat hagués sabut qui era vosté l'hauria amordassat.

20 **Roc.** Con que has sigut tu lo que m'ha tancat, eh? pos... Ias! (Li pega cop en lo sombrero de copa astacan-lo-hi hasta les orelles, de modo que les ales queden de cara al cel. Este efecte ben ensajat se conseguirà preparan lo sombrero prèviament, posan-li lo sostre de papé negre de seda. En lo sombrero posat del revés, Pere en senyals d'está desesperadament cremat, diu.)

25 **Pere.** Oh, quin afront!! Això s'ha de rentá en sang. Posar-me.l barret a mi, a Pere Paifigues. No. No. Vosté no.s pot nega a acudí al terreno. (Butxaqueija i de la butxaca del vestit que porta, que és lo de Patricio, se trau una targeta que és la mateixa que dematí ha donat Roc al dentiste, i diu.) Prengue. Aquí té la meua targeta.

Roc. Qué n'hai de fer, io, d'això?

Pere. Los padrins lo hi diran.

Roc. (Miran-se la targeta.) Eh? Si això és una targeta meua. Qué? Oh! Només faltava això. Esta és la targeta que este matí hai donat a.n este bèmio de dentiste. Qué? Qué diu aquí en llapis? (Agitat se posa les ulleres.) Io un granuja? (Amenaçadoramén.)

Dentiste. És evidén que.m tornaré boig. Com ha vingut esta targeta a les teues mans?

Pere. No hu sé. Ah!. És que porto la roba de vosté.

10 **Dentiste.** Ni la roba.m se respecta.

Pere. Per culpa de la purga.

Pepito. Miren també com vaig io. Ditxosa purga!

Pere. (Acaban-se de traure.l barret.) No fuigüe del solc vosté. (A Roc) Sàpigüe que no me la durà al molí.

15 **Roc.** (A dentiste.) Ni vosté tampoc. M'ha d'explicá perquè sóc granuja io.

Dentiste. Pronte està explicat. Este matí m'ha dat dos duros falsos, un sevillano i l'atre de Romanones.

Roc. Fals!

Dentiste. Falsos i ben falsos.

20 **Roc.** Mentida vull dí, que jo li hai pagat en calderilla.

Dentiste. (Pegan-se un cop al fron.) És evidén que... té raó.

Roc. Lo que és evidén que a.n esta casa tots han perdut lo xocallo.

ESCENA XXI

Dits i Quiquet que surt correns.

25 **Quiquet.** Padrí, padrí, no ha sigut res. No hi ha hagut més mort que la del corderet que despús-ahí li van puijá de La Cava.

Dentiste. Com ha sigut esta desgràcia?

Quiquet. S'ha escapat de la galeria i al saltá la vidriera s'ha fet nassos en sang ambrutan lo gavinyet i les mordaces d'arrancá.ls quixals del seny.

Pepito. De modo que no hai assessinat a ningú?

5 **Polisson.** *Por ahora eso pareix.*

(Surt Pere correns, que se n'haurà anat dins al surtí Quiquet.)

Pere. Si no hi ha hagut assessinato hi ha hagut robo.

Dentiste. Déu meu! Qué m'han robat?

Pere. Lo gat ambalsemat i.l corsé de la seua tercera dona.

10 **Dentiste.** Desgràcia meua. Ai de mi! No podré resistí tanta contrarietat (Plora.)
Ai, Pixinet meu.

Pepito. No plore per l'amor de Déu, que sinó ploraré io i tot, que tinc los llagrimals fluixos des de que vaig tindre.l sarrampió.

15 **Dentiste.** És evidén que vosté és una ànima pura i lliure de pecat. Abrece'm,
(S'abracen.) i perdone'm, lo hi suplico.

Roc. Està vist que això és San Boi (Va per a anar-se'n pero en este momén.)

ESCENA XXII

(Dits i Pintó que a l'entrá i vore que Roc se'n vol aná l'agafa del braç i diu.)

20 **Pintó.** Vingue cap aquí, aguante.l joc.

Dentiste. (Desfén-se dels braços de Pepito de modo violén, diu.) Tu? Tu, pintó del dimoni, tens la desfatxatés de vindre a.n esta casa? (Cridan cada vegada més.) Traeu-me la pistola! Sinyó Robustiano, amprenque'l a sabrades, lligue'l, amporte-se'l, done-li garrot, mogue's, mogue's. Li regalaré.l refajo de la meua primera
25 sogra. Vaiga home, meneige's que és un criminal, un fascinerós.

Pintó. Pare, home, pare.l carro que sinó abocarà.

Dentiste. Es evidén...

Pintó. De tota evidència que vosté m'ha pres per un atre. No té cap raó.

Dentiste. No tinc cap raó? Después que m'ha retratat minjan-me una dona en primentons?

5 **Pintó.** Veus? Fes bé a... bé bueno i te hu pagaran com este.

Dentiste. Això és fer-me bé?

Pintó. Sí home, lo quadro que vosté creu ofensívol és un reclam, un anunci de la seua acreditada clínica odontològic-americana.

Dentiste. Un anunci?

10 **Pintó.** Evidén.

Dentiste. Ara sí que no veig l'evidència.

15 **Pintó.** Sí, home. Lo quadro representa que.ls que havén vingut aquí sense pugué minjá ni les farinetes, después d'arreglats los quixals per vosté, se'n tornen en una boca tan forta que poden minjar-se en primentons a la seua mare política per dura que sigue.

Dentiste. Ambonarrefé és tal com diu?

Pintó. L'evangeli.

Dentiste. (Commogut) Perdone'm, perdone'm. No li face res, sinyó Robustiano.

Polisson. *Pues entonces para que m'han venido a buscar?*

20 **Roc.** Veig que no du traces d'acabar-se este nevesari.
(Fa acció d'anar-se'n.)

Dentiste. Molta pressa du? Que va a facturá.l collitó?

Roc. (A dentiste.) No hu tastaràs lo que.t portava, per tanoc.

25 **Pintó.** Qué li penja aquí? (Pega astirada a una beta que surt del collitó i surt lo corsé i.l gat.)

Dentiste. (Desesperat.) Ah, lladre! Sinyó Robustiano amarre'l, este és lo que m'ha robat lo gat i.l corsé. Es evidén que no.t pots fiá de ningú. Mira-te'l este matí

m'oferia los seus cabestres i cabeçons, gràcies, no.n vull cap, no vull res de vosté. Lladret!! Lladret!!

5 **Roc.** (Que acaba de regirar per tots los andrets lo collitó.) Mire.l qué diu, i mire com parla; arranca quixals condenat, perquè sóc io qui t'ha de fer lligá per lladre.

Dentiste. Io lladre?

Roc. Tu. A on està lo que duia al collitó?

Dentiste. Qué diu ara? Mira-hu pillastre. (Senyalan lo corsé i.l gat.)

10 **Roc.** No això, lo que duia per a regalar-li, les coquetes de Maria, lo codonyat i.ls ous de titota i *pandurmiendo* que ha desaparegut. Qui hu ha fet més que tu, pillo? Pillo més que pillo!

Dentiste. És evidén que algun mal esperit me persequix. Qué.m diu de les coquetes i.ls ous i.ls *pandurmiendo*?

Quiquet. Sí padrí, sí, jo les hai vist.

15 **Polisson.** *I no ha quedado res, menut? No lo podremos tastar?*

Pintó. No s'apure que de tot minjarem. Dixen-me aclarí uns comptets en los practicans, que això es va fén massa llarg. A on és Rosendo?

Pere. Deu está festeijan en la cuinera.

Dentiste. Ell?

20 **Pere.** Qué.s pensa?

Pintó. Prou. Crida'l Quiquet (Se'n va Quiquet.)

Roc. (Miran-se.l sombrero.) Hasta.l sombrero me s'ha fet malbé.

Polisson. *Si quiere un casco de bombero yo se lo puedo alargar, que tengo un.*

ESCENA XXIII

25 Dits i Rosendo que surt en Quiquet.

Pintó. (Agafan de l'orella a Pere i a Rosendo.) Vos faig sabé que Quiquet m'hu ha contat tot. Quina cara posaríeu si ara davan de tots explicava...

Pere i

Rosendo (Interrumpin.) Pos si io... i io...

5 **Pintó.** Tot lo que vatros podríeu dir de mi no.m faria surtí. ls colors a la cara perquè io hu feia per a estudiá. Vatros no, vatros hu feu perquè teniu cels l'un de l'atre i anvegetes, que desdiuen de jóvens com vatros. Prometeu ser amics?

Dentiste. No, que no.m convé. Allavons hi perdré io. Ara tal com van l'un per l'atre, sap?, hi surto guanyan.

10 **Roc.** Oh.l tic marrullero.

Pintó. Ia veu les marrulleries també a on porten. (A Pepito.) I tu, qué? Ancara.t fan mal los quixals?

Pepito. Aiii, sí!

15 **Pintó.** Pues arranqueu-los-hi de pressa i acabem.
(Se'n van Quiquet, Rosendo i Pere.)

Dentiste. (S'alça i dixan de sé.l ximple i apareixén l'artiste inteligén se mira la boca de Pepito i diu.) Sirà un disbarat l'arrancar-se res. Té la boca milló que hai vist en ma vida.

Pintó. (Pegan astirada a Dentiste.) Vosté dixé fé, assente's. (Dentiste s'assenta.)

20 **Pepito.** (A pintó.) Qué faig?

Pintó. Arranqueu, arranqueu, hasta sis no parésseu.

Dentiste. Qué hi diu, vosté?

Pepito. Oh, lo que vulgue D. Ramon.

25 (Surten Pere, Rosendo i Quiquet, traén unes mordaces del foc, una graela i un drap per l'istil del dels barbés. Lo pintó mentrestant trau papé i llapis i.s prepara a pintá. Pere fa assentá a Pepito al sillon. Quiquet li posa.l babero i Pere agafa les mordaces; en molta solemnitat tot.)

Pere. Obrigue bé la boca.

Pepito. Aiii!! Me farà mol mal?

Roc. Això és un crim.

Polisson. *Estese quiet.*

Pere. (Ambutín les mordaces a la boca de Pepito que farà carasses lo més ridícules que pugue.)

5 **Pepito.** Aiiii!!! Uiiii!!!

Pintó. Prou, ja està.

Pepito. (Pega brinco i posan-se les mans a la cara diu.)

Quans me n'han arrancat?

10 (Tots se posen a riure, hasta Roc. Pepito mig avergonyit diu.) A que va que hai fet lo papé del mec?

Pintó. Sí, pero si.m creus a mi i.t dices guíá sirà la última vegada.

Quiquet. (Que ha agafat lo papé que.l pintó ha figurat pintá, en molta gresca diu.) Guai mireu, mireu quin ninot més bonic ha fet lo sinyó Ramon. Es la cara d'este sinyoret.

15 **Pintó.** Que és lo que.m faltava a la col.lecció, lo retrato d'un ximple com este.

Dentiste. És evidén que com més vius més veus.

Pintó. (A Pere i Rosendo.) En qué quedem? Sirem amics?

Los dos. Per mi sí. Sempre hu hai sigut io.

Pintó. Tu vols que.t guie i.t cure esta ximplaineria que tens?

20 **Pepito.** Faré tot lo que.m mane.

Pintó. Pues au, canta'ls allò de la Senyora Dorotea.

Pepito. No tinc acordeon.

Quiquet. Prengue, això sirà bo. (Li dóna lo corsé.)

25 **Pepito.** (Se posa al centro, forman los atres una semiredola i cadenciosamén van ballan al compàs de lo que Pepito canta en molta comèdia. I.l pintó porta.l

compàs en les mordaces. Roc fa parella en lo dentiste, Pere en Rosendo, polisson en lo collitó del que hi trau una coqueta de Maria que s'ha quedat ressagada, i Quiquet en lo gat. Pepito en mols mameus canta.)

5 *La Señora Dorotea*
 se ha comprado un mantón
 si ustedes nos aplauden
 buen fin tendrá la función.

Pintó. Vostés creuen que això té adob?

10 **Tots.** (Repetixen la cançó en aumén de gresca i acaba. Pepito tira lo corsé a l'aire i Quiquet lo gat i estan tots los demés en fatxa de quadro de minué.)